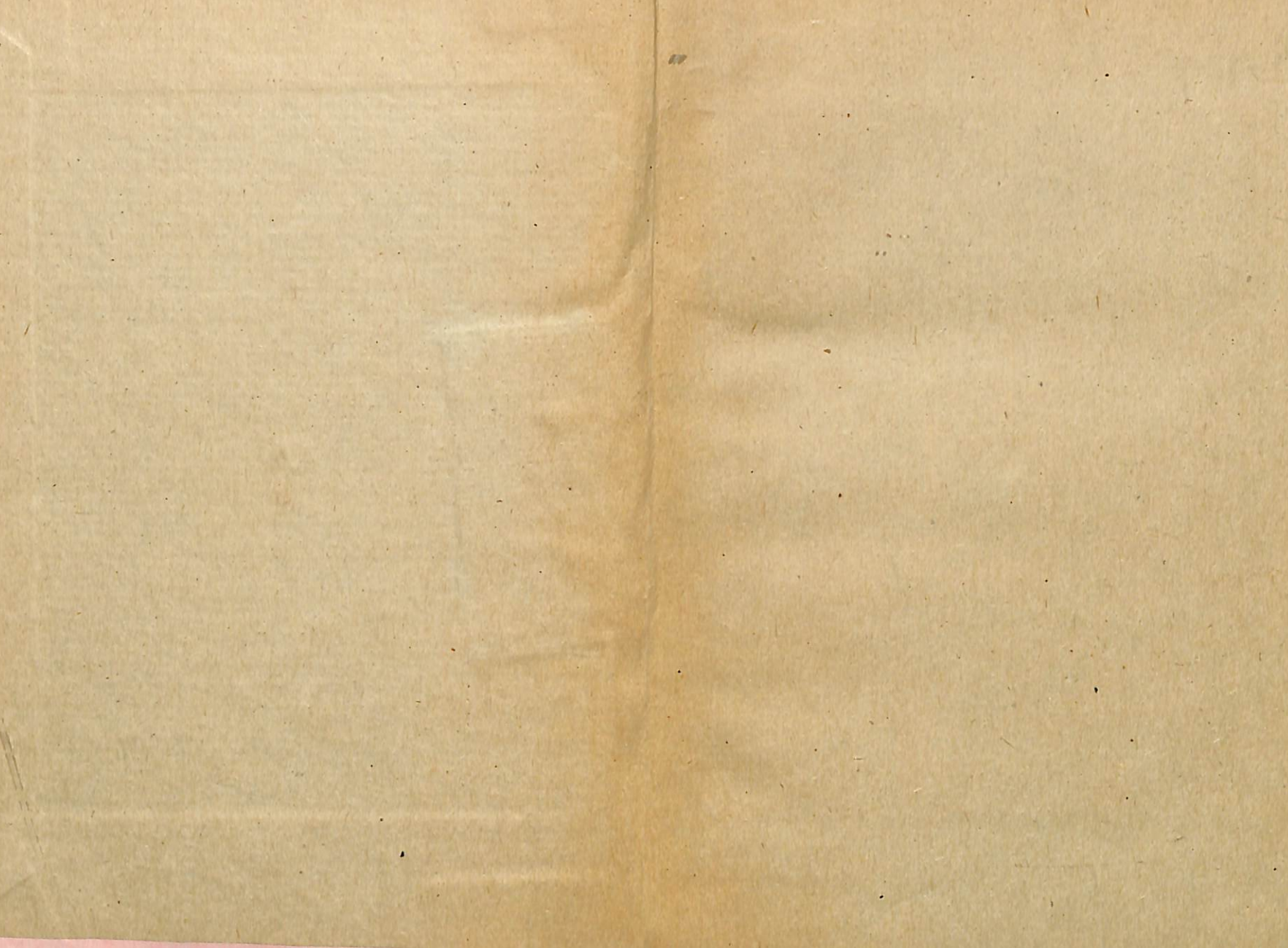

338.98

q-93

17 FEB 2010

338.98

9-93

Ա. ԳՐԵՑԵՄԱՆ

ՅԵՐԵՍՆԵՐԱ ԴԵՊԻ

Թ Ե Թ Ե Վ

ՆՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

ԵՅԶՐԱՅ

1932

ՅԵՐԵՎԱՆ

22 MAR 2013

Ա. ԳՐԵՑՇՄԱՆ

ՅԵՐԵՍՆԵՐՍ ԴԵՊԻ
ԹԵԹԵՎ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Թարգմ. Հ. Թուրքյանի
Խմբագրեց Մ. Պողոսյան

ՍՈՑԻԱԼԻԶՄԻ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ
ԽՍՀՄ-ՈՒՄ ՅԵՎ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ
ԲԱՐԵԿԵՑՈՒԹՅԱՆ ԱՃԸ

Սորհրդային յերկրի Ժողովրդական տնտեսությունը հսկայական քայլերով առաջ է ընթանում: Մենք արդեն մտել ենք սոցիալիզմի շրջանը: Հնգամյակի յերրորդ, վճռական տարում մենք կհասնենք արդյունաբերական արտադրանքի աշնայիսի աճի, Ժորն հավասար եմինչհեղափոխական Ռուսաստանի ամբողջ արդյունաբերության վողջ արտադրությանը: 1931 թվին մենք դործի կդցենք 518 նոր արդյունաբերական հսկաներ և 1040 մեքենա-արակտորային կայաններ: Մենք ստեղծում ենք նոր քարածխա-մետաղագործական բազա արեվելքում:

1931 թվի դարնան հանրադրումարով Հիմնական հապահատիկային շրջաններում համատարած կոլեկտիվացումը Հիմնականում ավարտված է: Մնացած հապահատիկային շրջաններում կոլտնտեսությունները միացրել են չքավոր-միջակ տնտեսությունների կիսից ավելին և ցանքի տարածության ավելի քան 60 տոկոսը: Կոլտնտեսական գյուղացիությունը դարձել է հողագործությամբ կենտրոնական դեմքը:

Սորհտնտեսությունների զարգացման հետևանքով և աշխատավոր գյուղացիության մեծամասնությամբ անցնելը կոլեկտիվացման ուղիներով մեր յերկիրը դարձել է ամենախոշոր գյուղատնտեսությամբ յերկիրը ամբողջ աշխարհում: 1931 թվի դարնան՝ 200 հազար կոլտնտեսություններ (վորնք միացրել են 13 միլիոն նախկին անհատական տնտեսություններ) 4 հազար յտրիտնտեսությունների հետ միասին ցանել ևն գարնամացանի տարածությամբ ավելի քան 3 մասը: 1)

1) Համկ(բ)ի Կենտկոմի հունիսյան (1931 թ.) պլենումի ընկ. Թակովյեվի զեկուցման առթիվ ընդունած բանաձևից:

Գետհրատի Տպարան

Գլավլիտ 6985 (բ)

Հրատ. № 1937

Պատվեր 6228

Տեղամ 2000

ԽՍՀ Միության բոլոր գյուղական տնտեսությունների կիսից ավելին կուտակասություններում ընդգրկելը և խորհրդային տնտեսության զարգացման ուժեղ աճն ընթացիկ տարում՝ ապահովում են սոցիալիստական երկամեյնների բացարձակ գերակշռությունը և գյուղական տնտեսության մեջ: Այս բոլորը նշանակում է, վոր մենք մեր յերկրում ընթացիկ տարում արդեն ավարտում ենք սոցիալիստական եկոնոմիկայի՝ ֆունդամենտի կառուցումը:

Այդ վճռական հաջողություններին, վորոնք հանդիսանում են կուտակցության գլխավոր գծի ճշտության ցայտուն ապացույցները, բնականաբար ուղեկցում է լայն մասսաների բարեկեցության աճը: Ահա մի քանի ցուցանիշներ, վորոնք պերճախոս կերպով ցույց են տալիս այդ վերելքը:

1929 թվին ժողովրդական տնտեսության բոլոր ճյուղերում զբաղված եր 12.394 հազար բանվոր ու ծառայող: 1930 թվին նրանց քանակն աճեց մինչև 14.269 հազարի: 1930 թվին ԽՍՀՄ-ում, աշխարհի միակ յերկրում լիկվիդացիայի յե յենթարկվել գործազրկությունը: 1931 թվին բանվորների և ծառայողների թիվն աճում է մինչև 16.300 հազարի: Դեռ ավելի արագ աճում է աշխատավարձի տարեկան ֆոնդը.— 1929 թվին նա կազմում եր 9.641 միլիոն ռուբլի, 1930 թվին— 12,541 միլիոն ռուբլի, իսկ 1931 թվին նա հավասար կլինի 15,344 միլ. ռուբլու, այսինքն 22 տոկոսով ավել քան նախորդ տարում: Դրա հետ միասին նշանակալից չափով աճում են և մյուս աղբյուրները, վորոնցից կախված է աշխատավորության նյութական բարեկեցությունը.— աճում է սոցալի բյուջեն, ավելացվում են բնակչինարարության հատկացումները և այլն: Տարեցատարի ավելի ու ավելի մեծ քանակությամբ բանվորների շնչ են կացվում 7 ժամյա աշխատանքային օրվա, վորն իր հերթին բարելավում է բանվոր դասակարգի կուլտուրական-նյութական դրությունը:

Այս բոլոր պրոցեսներն իրենց ակնհայտ արտահայտությունն են գտնում ժողովրդական յեկամտի աճի մեջ: 1929 թ. ժողովրդական յեկամտան ավելացել է 11,5 տոկոսով, 1930 թվին — մոտավորապես 20 տոկոսով, իսկ ընթացիկ տարում նա համարյա 39 տոկոս աճ կտա, այսինքն այնպիսի աճ, վորպիսին մինչհեղափոխական Ռուսաստանը ձեռք բերեց 13 տարվա ընթացքում, սկսած 1900 թվից մինչև 1913 թիվը:

Ամբողջ ժողովրդական յեկամտի մեծագույն մասը, դա բանվոր դասակարգի և աշխատավոր գյուղացիության յեկամտան է:

16-րդ կուսհամագումարում ընկ. Ստալինը վերլուծելով ժողովրդական յեկամտի բաղնումը, ցույց տվեց, վոր—

«...այն ժամանակ, յերբ առաջավոր կապիտալիստական յերկրներում շահագործող դասակարգերի բաժինը ժողովրդական յեկամտի մեջ կազմում է 50%, յերբեմն էլ ավելի, մեղ մոտ, ԽՍՀՄ-ում, շահագործող դասակարգերի բաժինը ժողովրդական յեկամտի մեջ կազմում է 2%-ից վոչ ավելին»:

Այս տվյալները վերաբերում են 1929/30 թվականին: 1931 թվին շահագործող դասակարգերի բաժինն էլ ավելի յե իջնում, իսկ աշխատավորության բաժինը նշանակալից չափով մեծանում:

Լայն մասսաների բարեկեցության աճը, հասկանալի յե, առաջ է մղում լայն մասսայական սպառման յենթակա ապրանքների — այսինքն թեթև արդյունաբերության արտադրանքի — պահանջի մեծացումը:

Տնտեսավարների խորհրդակցությանը, 1931 թվի հունիսի 23-ին, ընկ. Ստալինը մատնանշեց, վոր բանվորը—

«... պահանջում է իր բոլոր նյութական և կուլտուրական պետքերի ապահովումն, և մենք պարտավոր ենք կատարել»:

1) ՄՍՍՍԻՆ.— Համկ(բ)ի Կենտկոմի քաղաքական հաշվետվությունը 16-րդ կուսհամագումարում:

ընդունելու նրա այդ պահանջը: Միջ մոռանալ, վոր այժմ մենք վորոշ պահանջներով դիմում ենք բանվորին—նրանից պահանջում ենք աշխատանքային դիպցիայի նա, լարված աշխատանք, սոցիալական, հարվածայնություն: Միջ մոռանալ, վոր բանվորության խոշոր մեծամասնությունը մեծ վերելքով և ընդունել խորհրդային իշխանության այդ պահանջները և հերոսաբար կատարում և դրանք: Միջ զարմանա դրա համար ել, վոր իրականացնելով խորհրդային իշխանության պահանջները, բանվորներն իրենց հերթին պետք և պահանջեն նրանից՝ բանվորության նյութական ու կուլտուրական դրուժյան հետագա բարելավման նրա պարտավորությունները կատարումը: 1)

Ահա թե ինչու կարևորագույն խնդիրներից մեկն է հանդիսանում աշխատավորության կենցաղի հետագա բարելավումը և սոցիալական, վորը նշանակալից չափով կախված է մեր թեթև արդյունաբերության զարգացումից: Դա նշանակում է, վոր մենք պետք է հեղափոխական տեմպերով առաջ մղենք թեթև արդյունաբերությունը:

ԾԱՆՐ ՅԵՎ ԹԵԹԵՎ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

ԾԱՆՐ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆԸ—ԹԵԹԵՎԻ ՎԵՐՆԵԼՔԻ ԼԾԱԿՆ Ե

Արդյունաբերության բնագավառում մեր հիմնական խնդիրը արտադրության միջոցներ արտադրող (այսպես կոչված Ա. խումբը) ճյուղերի ուժեղ զարգացումն է.—այսինքն վառելիքով, մետաղ, մեքենաներ, շինանյութերի քիմիան: Դա, իհարկե, չի նշանակում, վոր մենք ուղադրություն չենք դարձնում Բ. խմբին, այսինքն՝ սպառման միջոցներ արտադրող ճյուղերին — մանածագործություն, կաշի, ռեզին, լուցկի, աննդի արդյունաբերություն և այլն: Ընդհակառակը,

1) ՍՍՍՀ-ին.—նոր պայմաններ—տնտեսական շինարարության նոր խնդիրներ:

վերջին տարիներում այդ ճյուղերն ևլ արտադրանքի հսկայական աճ են ունեցել:

Հեղափոխության ընթացքում մենք խոշոր նվաճումներ ենք ձեռք բերել թեթև արդյունաբերության զարգացման գործում: Մենք դեռ այս հնգամյակի սկզբում թեթև արդյունաբերության բոլոր ճյուղերում նշանակալից չափով անցանք մինչպատերազմյան արտադրությունը:

Այսպես, որինակի համար, բամբակեղեն ճյուղում քննելի արտադրությունը 1924 թ. 832 միլիոն մետրից 1930 թվին հասել է մինչև 2.337 միլ. մետրի, ալ սինքն՝ համարյա 3 անգամ ավելի: 1923-24 թվին արտադրված է 6,2 միլիոն հատ մեծ կաշի, իսկ 1930 թվին բաց է թողնված 17,2 միլիոն հատ—նույնպես համարյա 3 անգամ աճ: Կրկնակույնի արտադրությունը 1923-24 թ. յեղել է 6,2 միլիոն գույք, իսկ 1930 թվին՝ 42,4 միլ. գույք—համարյա 7 անգամ ավելացում:

Այսպիսով, յեթե մենք ասում ենք, վոր մինչև այժմ հնարավորություն չունեինք առաջ չարժեքու թեթև ինդուստրիան, այդ իսկի ել չի նշանակում աճի ընդհատում, անկումն կամ անշարժություն: Դա միայն նշանակում է, վոր թեթև ինդուստրիայի զարգացման տեմպերը նշանակալից չափով յետ են մնում ծանր արդյունաբերության տեմպերից: Այդ յետ մնալը հատկապես նշանակալից է վերջին տարիներում: Այսպես 1927 թ. ծանր արդյունաբերության արտադրանքը նախորդ տարվա դիմաց աճ տվեց 18,9 տոկոսով, իսկ թեթև արդյունաբերության արտադրանքն այդ տարում աճեց 16 տոկոսով, հաջորդ 1928 թվին ծանրն աճել է 24 տոկոս, իսկ թեթևը՝ 21,7 տոկ., 1929 թ. ծանր արդյունաբերությունն իր արտադրությունն ավելացրեց 28,5 տոկոս, իսկ թեթևը՝ միայն 19,5 տոկոս: Թեթև արդյունաբերության հումքային գծավորությունները հատկապես զգացվեցին 1930 թվին, յերբ թեթև արդյունաբերությունն աճեց միայն 8,7 տոկոս ի դիմաց ծանր արդյունաբերության 40,6 տոկոս աճի:

Ամենից առաջ մենք դարդացրինք ծանր արդյունաբերությունը՝ հաղորդելով նրան բացառիկ բարձր տեմպեր: Այդ պետք է նրա համար, վորովհետև միայն ծանր արդյունաբերության առաջնահերթ գարգացումն է ապահովում առաջավոր կապիտալիստական յերկրներին տեխնիկա-տնտեսական իմաստով «հասնելու և անցնելու» լոգոստիկ իրականացումը: Ծանր արդյունաբերությունն ամբողջ ժողովրդական տնտեսությունից սցիալիստական վերածնականության և գյուղատնտեսության սոցիալիստական վերակառուցման հիմքն է: Ահա ինչու—

«... Մինչև այժմ մենք խնայում եյինք ամեն բանի հաշվին, նույնպես նաև թեթև արդյունաբերությունից հաշվին, վորպեսզի վերականգնեյինք ծանր արդյունաբերությունը: Բայց ծանր արդյունաբերությունը մենք արդեն վերականգնեցինք: Նրան հարկավոր է միայն ծավալել: Այժմ մենք կարող ենք դառնալ դեպի թեթև արդյունաբերությունը և նրան առաջ շարժել արագացրած տեմպերով: Մեր արդյունաբերության զարգացման մեջ նորը, լիմիտային, կայանում է նրանում, վոր մենք այժմ հնարավորություն ունենք առագացրած տեմպերով զարգացնելու և ծանր և թեթև արդյունաբերությունը:»¹⁾

Ծանր ինդուստրիան—դա այն լծակն է, վորն անհրաժեշտ է բարձրացնելու համար ամբողջ ժողովրդական տնտեսությունը և մասնավորապես՝ թեթև արդյունաբերությունը: Վորպեսզի բարձրացնել թեթև արդյունաբերությունը, հարկավոր է այդ ապահովել հումքով, սպառողին նոր տեխնիկայով, ավելի կատարելագործված մեքենաներով: Հասկանալի չէ, վոր մենք չենք կարող հիմնվել արտասահմանից մեքենաներ ներմուծելու վրա: Վնասարարները թեթև արդյունաբերությունը հրում եյին այնպիսի ուղիներով, վորպեսզի տապալեյին արտասահմանյան, կապիտալիստական արդյունաբերությունից մեր արդյունաբերությունն ան-

կախ դարձնելու պայքարը: Թեթև արդյունաբերությունից զարգացման համար հարկավոր է սեփական տեխնիկական բազա, հարկավոր է մեքենա-շինարարություն ուժեղ աճ, հետևաբար և մետաղագործություն, վառելանյութի արդյունաբերության և ծանր ինդուստրիայի այլ ճյուղերի զարգացումը:

ԾԱՆՐ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ՂԵԿԱՎԱՐ ԴԵՐԸ
ՀՈՒՄՔԻ ԱՆԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ ՄՂՎՈՂ ՊԱՅԳԱՐՈՒՄ

Թեթև մենք պետք է ապահովենք խորհրդային յերկրի անկախությունը մեքենասարքավորման բնագավառում, ապա այդպիսի խնդիր կանգնած է մեր առաջ և հումքի բնագավառում: Ցարական Ռուսաստանը կիսա-գաղութային, հետամնաց յերկիր էր: Նա թեթև արդյունաբերությունից համար արտասահմանից ներմուծում էր վոչ միայն մեքենաներ, այլև հումք—բամբակ, բուրդ, հում կաշի, դաբաղման նյութեր, կաուչուկ, քիմիական, մասամբ ել հումք՝ ճարպային արդյունաբերությունից համար և այլն: Կարո՞ղ ենք մենք դնալ այդ նույն ճանապարհով, կարո՞ղ ենք մենք շարունակել հումք ներմուծել արտասահմանից: Վո՞չ, մենք պարտավոր ենք հնարավորին չափ ամենակարճ ժամկետում ապահովել մեր հումքային անկախությունը: Այդ բանը պահանջում են սոցիալիստական շինարարության շահերը, յերկրի պաշտպանունակության ամրացման շահերը: Այդ բանը մեզ թույլ են տալիս և մեր բնական հնարավորությունները:

«Մեզ մոտ, մեր յերկրում, ամեն բան կա, բացի միայն կաուչուկից: Սակայն մի յերկու տարուց մենք կաուչուկ ել կունենանք: Այդ կողմից, բնական հարստությունների կողմից, մենք լրիվ կերպով ապահովված ենք: Բնական հարստություն մենք ավելի ունենք, քան հարկավոր է:»¹⁾

Այսպիսով, թեթև արդյունաբերությունից զարգացման անհրաժեշտ պայմանը հանդիսանում է գյուղատնտեսու-

¹⁾ ՄՍԱԼԻՆ.—ՀամԿ(բ)Կ Կենտկոմի քաղաքական գեկուցումը XVI կուսհամագումարին:

¹⁾ ՄՍԱԼԻՆ.—Տնտեսավարների խնդիրների մասին:

թիւն զարգացման աշխարհի մակարդակ, վորը հնարա-
վորութիւն տա լրիվ կերպով մատակարարելու թեթե-
արդյունաբերութիւնը սեփական հումք: Սակայն դրա
համար պետք է վերացնել այն տեխնիկական հետամը-
նացութիւնը, վորն անխուսափելի յի մանր, անհատա-
կան գյուղական տնտեսութիւն համար, վորովհետեւ
նոր տեխնիկայի մուծումը, տրակտորացումն ու մեքե-
նայացումը, քիմիական պարարտանյութերի գործա-
ծութիւնը և ապրանքայնութիւն բարձրացումն անհը-
նար են մանր անհատական տնտեսութիւն պայմաննե-
րում: Անհրաժեշտ է վերակառուցել նրան սոցիալիս-
տական հիմունքների վրա, խորհտնտեսութիւնների և
կոլտնտեսութիւնների հիման վրա: Հետեւաբար ծանր
ինդուստրիայի առաջնահերթ զարգացումն անհրաժեշտ
է քեթեւ արդյունաբերութիւն բարձրացման համար,
վորովհետեւ թեթեւ արդյունաբերութիւն հումքի բազայի
ամրացումն ու սոցիալիստական վերակառուցումը հեն-
վում է տրակտորաշինարարութիւն, գյուղատնտեսա-
կան մեքենաների կառուցման, ավտոշինարարութիւն,
նավթային արդյունաբերութիւն (վառելանյութ տրակ-
տորների և ավտոմոբիլների համար), քիմիական պար-
արտանյութերի արտադրութիւն զարգացման և ծանր
արդյունաբերութիւն մյուս ճյուղերի վերելքի վրա:

Տեխնիկական կուլտուրաների մշակումը պատկանում
է գյուղական տնտեսութիւն ամենահետամնաց և ամե-
նաքիչ մեքենայացված ճյուղերի թվին: Մինչև վերջին
տարին բամբակադորձական տնտեսութիւն մեջ հողի
մշակման հիմնական գործիքը յեղել է նույնիսկ վոչ թե
արորը, այլ դեռ ավելի նախնական ուժանձն ու քետմե-
նը²): Յանքից հետո կատարվող մշակումը, բերքահա-

1) Ոմաշ (Омаш)—տափան, արորի նման, սրածայր փայտ,
վորով քրքրում են հողը:

2) Գետմեն (Кетмень)— բահի նման, սակայն միայն
ձեռքով գործածվող ուղղակիական գործիք է, վորով հողը
քրքրում են, դիզում, նույնիսկ ջրանցքներ են բացում:

վաքը և մասամբ ել մի շարք տեխնիկական կուլտուրա-
ների հումքի նախնական մշակումը դեռ ձեռքով է կա-
տարվում: Մանր անհատական տնտեսութիւնը չի կա-
րող ապահովել աշխատանքի արտադրողականութիւն
անհրաժեշտ բարձրացումը և բերքատվութիւնն աւել-
նալ: չի կարող ապահովել և ապրանքայնութիւն բարձ-
րացումը, վորովհետեւ տնտեսութիւնն ինչքան փոքր
է, այնքան ավելի ինքնապարփակ է իր մեջ: Մանր
տնտեսութիւնն ստիպված է ավելի քիչ հումք ցանել,
քան խոշոր սոցիալիստական տնտեսութիւնը, վորպէս-
զի իրեն նաև հացով ապահովի: Միայն մանր տնտե-
սութիւնների միացումը կոլտնտեսութիւններում՝
հնարավորութիւն կտա բարձրացնելու հումքի բնու-
նութ (ваповой) հավաքը և արդյունաբերութիւն հանձ-
նումը (ապրանքային հավաքը—товарный сбор):

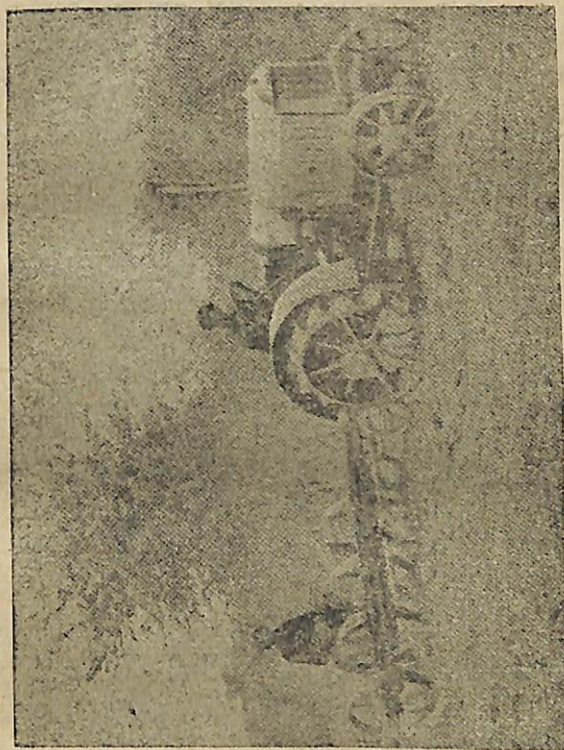
Վորպեսզի թեթեւ արդյունաբերութիւնը մատակա-
րարենք հումք, ամենից առաջ անհրաժեշտ էր գյու-
ղական տնտեսութիւն սոցիալ-տեխնիկական վերակա-
ռուցման խնդիրը դնել տեխնիկական կուլտուրաների
մշակման շրջաններում: Սակայն դրա համար հարկա-
վոր էր նախ և առաջ հիմնականում լուծել մի ուրիշ քա-
ղաքական առաջնակարգ կարեւորագույն խնդիր—հար-
կավոր էր լուծել հացահատիկային պրոբլեմը:

«Հացահատիկային պրոբլեմը,—ասաց Համի(ր)ի 16-րդ
համագումարում ընկ. Ստալինը,—հանդիսանում է գյուղա-
կան տնտեսութիւն մեջ հիմնական ողակը և գյուղական
տնտեսութիւն բոլոր մյուս պրոբլեմների լուծման բանա-
լին»:

Գյուղական տնտեսութիւն մյուս ճյուղերի զար-
գացման համար հացահատիկային պրոբլեմի նշանակու-
թիւնը վորոշվում է նրանով, վոր պետութիւն ձեռ-
քում հացահատիկային բավարար պահեստի ստեղծումը
հնարավորութիւն կտա աժան հացով ապահովելու
հումք արտադրող տեխնիկական կուլտուրաների շրջան-
ների մատակարարումը և դրանով կբարձրացվի հումքի

Այսպես էլին բամբակ ցանում դեռ 1926 թ.:

Այժմ այսպես են ցանում: Շարժացան բամբակ ցանելը:

ցանքի տարածությունը: Հացի պահեստի ստեղծումը հնարավորություն կտա դնելու առանձին չրջանների հումքի առանձին տեսակներում մասնագիտանալու պրոբլեմը: Այսպիսով, գործնականում ապացուցվեց լենինյան տակտիկայի ճշտությունը.— ջոկել հիմնական ողակը և նրանից բռնելով դուրս քաշել ամբողջ շղթան: Այսպիսի հիմնական ողակ ծանր ինդուստրիան է, վորին լենինը «սոցիալիզմի հիմնական բազա» յեր կոչում և վորի մասին նա գրել է այսպես.—

«...Առանց ծանր արդյունաբերության փրկման, առանց նրա վերականգնման՝ մենք չենք կարող ստեղծել վոչ մի արդյունաբերություն: Առանց նրան մենք ընդհանրապես կխորտակվենք վարպես ինքնուրույն յերկիր»:¹⁾

Կուսակցությունը ծավալելով ծանր արդյունաբերությունը, հնարավորություն ունեցավ սկսելու ծավալուն սոցիալիստական հարձակում գյուղական տնտեսության մեջ, և դուրսում կապիտալիստական ելման տների սահմանափակման քաղաքականությունից անցնելու կուլակություն, վորպես դատակարար, համատարած կորեկտիվացման հիման վրա, լիկվիդացիայի քաղաքականություն:

120 հազար տրակտոր, 1.040 նոր մեքենա-տրակտորային կայաններ (նրանցից 130-ը բամբակացան չրջաններում, 150-ը ճակնդեղի, և 150-ը վուշի), 1930 թվի համեմատությամբ գյուղմեքենաների մատակարարման կրկնապատկումը, 7 հազար ավտոմոբիլ, վուշի և կանիի նախնական մշակման համար 489 նոր գործարաններ, 24 միլիոն ցենտներ (145 միլ. փութ) պարարտանյութ, 40 միլիոն ռուբլի վնասատուների դեմ պայքարելու համար— ահա սոցիալիստական արդյունաբերության արտադրական ոգնությունը գյուղատնտեսությունը:

ՊԱՅԳԱՐ ԱՋ ԹԵՔՄԱՆ ԴԵՄ ՅԵՎ ԹԵԹԵՎ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ՁԱՐԳԱՑՈՒՄԸ

Հաջող սոցիալիստական հարձակման համար վճռական պայմանը, վորի արդյունքներից մեկը հանդիսանում է չրջադարձը դեպի թեթև արդյունաբերությունը, յեղել է կուսակցության գլխավոր գծի հաղթանակը թեքումների դեմ մղվող պայքարում:

Այլ ոպորտունիստները, արտացոլելով կուլակային դիմադրությունը սոցիալիստական հարձակմանը, փորձում էին պայքարել ինդուստրացման և համատարած կորեկտիվացման քաղաքականության դեմ: Նրանք ճշգրտում էին հակադրելու թեթև ինդուստրիան ծանրին, առարկելով ինդուստրացման բարձր տեմպերի դեմ, պահանջելով թեթև արդյունաբերության ծավալումը կապիտալ շինարարության կրճատման հաշվին:

«Ի՞նչ կլինի, յեթե մենք լսեինք ընկ. Բուխարին խմբակի աջ ոպորտունիստներին, յեթե մենք հրաժարվեինք հարձակումից. չեյի՞նք կծկի ինդուստրիայի զարգացման տեմպը, չեյի՞նք կանգնեցնի կուլտեսությունների և խորտնտեսությունների զարգացումը և չեյի՞նք հիմնվի անհատական գյուղատնտեսության վրա:

Մենք անպայման կտապալելինք մեր ինդուստրիան, կկործանեյինք գյուղատնտեսության սոցիալիստական վերակառուցման գործը, կմայինք առանց հացի և կուլակության ուժեղացման համար ճանապարհ կհարթեյինք: Մենք կնստեյինք կոտրած տաշտակի առաջ:

Ի՞նչ կլինի, յեթե մենք լսեինք Տրոցկի-Չինովիվի խմբի «ծախ» ոպորտունիստներին և հարձակման անցնեյինք 1926/27 թվին, յերբ մենք վոչ մի հնարավորություն չունեյինք կուլակային արտադրությունը կուլտեսական և խորհրտնտեսական արտադրությամբ փոխարինելու:

Մենք անպայման կտապալելինք այդ գործում, կցուցադրեյինք մեր թուլությունը, կուժեղացնեյինք կուլակության և ընդհանրապես կապիտալիստական ելման տների դիրքերը, միջակին կհրեյինք կուլակի դիրքը, կտապալեյինք մեր սո-

¹⁾ Լենին-համ. 13-րդ մասի 2-րդ, 42 95, Դոս, 1928 թ.

ցեղականության չփոքրացումը և կենսական առանց հասնելու
Մենք կենսական կոտորած տալուակի առաջ:
Արդյունքները նույնը կլինեյին: 1)

Ահա ինչու կուսակցությունը չդնաց այդ ճանա-
պարհով: Պայքարելով ալ թեքման դեմ, վորպես տըվ-
յալ ետապում գլխավոր վտանգի, կուսակցությունն ա-
մուր և անշեղ կերպով տարավ ծավալուն սոցիալիստա-
կան հարձակումն բոլոր ֆրոնտներում:

Քիսակած չի կարող լինել, վոր առանց վճռական պայքարի
ալ թեքման դեմ, առանց նրա ղեկավար էլեմենտների ա-
ռանձնացման, մենք չեյինք կարող ձեռք բերել կուսակցու-
թյան ուժերի և բանվոր դասակարգի մոլորիկացիան, չքա-
վորություն ուժերի և գյուղացիական միջակ մասսաների
մոբիլիզացիան սոցիալիզմի ծավալուն հարձակման, խորհ-
անտեսությունների ու կոլանտեսությունների կազմակերպ-
ման, մեր ծանր արդյունաբերության վերականգման և կու-
լակության, վորպես դասակարգի, լիկվիդացիայի գործի
համար: 2)

Թեթև արդյունաբերության արտադրած գարգա-
ցումը հնարավոր չեղավ միայն, վորպես հետևանք
Համի(բ)ի կենտկոմի կողմից հետևողականորեն անց-
կացրած ինդուստրիալիզմի և կուլակության, վորպես
դասակարգի, համատարած կոլեկտիվացման հիման
վրա, լիկվիդացիայի քաղաքականության, միայն վոր-
պես հնդամյակը չորս տարում, իսկ վորոշ վճռական
ճյուղերում 3 ու նույնիսկ 2 և կես տարում, կատարե-
լու հաջողությունների հետևանք:

ՄԵՐ ՀԱՅՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՀՈՒՄՔԻ ՖՐՈՆՏՈՒՄ:

Արդեն 1930 թիվը թեթև արդյունաբերության
համար հումքի առանձին տեսակների արտադրության

1) ՍՍՍՐԽ.—Համի(բ)ի կենտկոմի քաղաքական ղեկուցումը
XVI կուսհամագումարում:

2) Նույն տեղը:

գործում նշանակալից բեկումն տվեց. ըստ վորում այդ
բեկումն ավելի նշանակալից չեղավ այն շրջաններում և
տեխնիկական կուլտուրաների այն տեսակների նկատ-
մամբ, վորտեղ կոլանտեսությունների մեջ չքավոր-
միջակ տեսակությունների ավելի մեծ տոկոսն է ընդ-
գերկված:

Այս տեսակետից շատ ցուցադրական է չաքարի
ճակնդեղի որինակը: Նրա ցանքը 1930 թ. կադմում էր
1.140 հազար հեկտար—այն ժամանակ, չեր 1929 թ.
ցանված էր միայն 783 հազար հեկտար: Աճը համապար-
է 41%—ի, իսկ 1929 թ. չաքարի ճակնդեղի ցանքն աճել
է միայն 2%—ով: Ցանքի տարածությունն նման բարձր
աճ հնարավոր չեղավ միայն նրա համար, վորովհետև
ցանքի համարյա $\frac{2}{3}$ -ը (63%) կոլանտեսությունների և
խորհանտեսությունների բաժինն էր: Ճակնդեղ ցանող
տնտեսությունների այդ վճռական շրջադարձը դեպի
սոցիալիզմի ուղին՝ 1930/31 թ. կամպանիայում ավա-
հովեց 17,7 միլիոն ցենտներ չաքար արտադրելը, վորն
ավելի քան յերկու անգամ գերազանցում է նախորդ
տարվա չաքարի արտադրությանը և 20%—ով ավելի յե
մինչպատերազմյան չափից:

Բամբակի ցանքերը 1930 թվին գրավել են 1,579
հազար հեկտար, այսինքն՝ նախորդ տարվա համեմա-
տությամբ համարյա մեկուկես անգամ ընդարձակվել
են: Ըստ վորում 1929 թվին բամբակի ցանքի տարա-
ծությունը մեծացել է միայն 14%—ով: Ցարբերու-
թյունը շատ խոշոր է: Սա հիմնականում բացատրվում
էրանով, վոր 1929 թվին կոլանտեսությունների և
խորհանտեսությունների բաժինը ցանքի ամբողջ տա-
րածության 7,9%—ն էր, իսկ 1930 թ.—արդեն 42%—ը
(խորհանտեսություններ 4,6%, իսկ կոլանտեսությու-
ններ—37,4%):

1930 թվին հումք—բամբակի ընդհանուր հավաքը
կազմում էր 13,5 միլիոն ցենտներ—1929 թ. 8,6 մի-
լիոնի դիմաց:

1931 թվի դարձանացանի կամպանիան համարյա

բուրք հումքային կուլտուրաների եւ ավելի բարձր մե-
րելք եւ տալիս: XVI կուսհամագումարը գերեկտիվ եւ
տվել:—

«Բանվորական եւ գյուղացիական լայն մասսաների պա-
հանքների աճը եւ նրանց կյանքի նյութական ու կուլտու-
րական մակարդակի սիստեմատիկ բարձրացման խնդիրը մի
կողմից, թեթեւ արդյունաբերութեան ճյուղերի զարգացման
հնարավորութիւնը սահմանափակող գյուղատնտեսական
հումքային բաղադրի անբավարարութիւնը մյուս կողմից պա-
հանջում են, վոր միացած յերեք տարվա ընթացքում հիմնա-
կանում ապահովել գյուղատնտեսական հումք մշակող ար-
դյունաբերութեան անկախութիւնն արտասահմանյան շուկա-
յից եւ ՍՍՀՄ արդյունաբերութեան հումքային բազան հասցնել
այնպիսի մակարդակի, վորն ապահովի հնգամյա պլանի
լրիվ կատարումը եւ մաքսիմալ չափով ծանրաբեռնի թեթեւ
ինդուստրիայի համապատասխան ճյուղերի զոյւթիւն ունե-
ցող սարքավորումը»: 1)

Ընթացիկ տարին վճռական տարի յե հանդիսանում
հումքային անկախութեան եւ թեթեւ արդյունաբերու-
թիւնը հումքով լիովին ապահովելու պայքարում:

Այդ պայքարի հաջողութեան գրավականը հումքա-
յին շրջաններում կուլտնտեսութիւնների ուժեղ աճի
մեջն եւ կայանում: Համկ(բ)Կ Կենտկոմի եւ ԿՎՀ-ի 1930
թվի դեկտեմբերյան միացյալ պլենումը գերեկտիվ եւ
տվել:—«Բամբակացան եւ ճակնդեղի շրջաններում ապա-
հովել տնտեսութիւնների ընդհանուր թղի 50 %-ից վնջ
պակասի ընդգրկումը կուլտնտեսութիւններում»:

Դա նախորոք արդեն գերակատարված եւ:

«Բամբակի եւ ճակնդեղի վճռական շրջաններում (Ուզբեկիս-
տանի, Կազակստանի, Թուրքմենստանի եւ Ազրբեյջանի բամ-
բակացան շրջաններում եւ Կենտրոնական Սևահող մարզում
եւ Ուկրաինայի ճակնդեղ ցանոց շրջաններում) կուլտիվինե-

1) Համկ(բ)Կ XVI համագումարի բանաձեւը «Արդյունաբերու-
թեան հնգամյա պլանի կատարման մասին»:

բում միացել են տնտեսութիւնների 50 %-ից ավելին ու
գյուղացիական ցանքի տվելի քան 60 %-ը»¹⁾

Վուշ ցանոց շրջանները նույնպես գերակատարե-
ցին դեկտեմբերյան պլենումի առաջադրանքը—ապա-
ռողական շրջանների չքաւորմիջակ տնտեսութիւննե-
րի 25 %-ի ընդգրկումը կուլտնտեսական շարժման մեջ:

ԲԱՄԲԱԿ

Ընթացիկ տարում 2,357 հազար հեկտար բամբակ
եւ ցանված, դա 50 %-ով ավելի յե քան անցյալ տարվա
ցանքը: Ցանքի տարածութիւնն ավելի քան յերեք ան-
գամ գերադասցում եւ մինչպատերազմյան չափը: Ցան-
քի տարածութեան 64 %-ը կուլտնտեսութիւններին եւ
պատկանում: Բամբակացան խորհտնտեսութիւնները
բռնում են ցանքի ամբողջ տարածութեան 8.1 %-ը:
Ցանքի տարածութեան հսկայական աճ տվին Ուկրաին-
այի, Հյուսիսային Կովկասի, Ղրիմի եւ Ստորին Վոլ-
գայի նոր բամբակացան շրջանները:

Բամբակացան շրջաններում, բացի գոյութիւն ու-
նեցող 19 մեքենա-տրակտորային կայաններից՝ կադ-
մակերաւում են 130 նոր ՄՏ կայաններ: Բամբակի
ցանքի ամբողջ տարածութեան ավելի քան 3/4-ը հերկ-
ված եւ տրակտորներով: Մեքենաներով հերկված եւ ամ-
բողջ տարածութեան իննը տասերորդական մասը: Բայց
չե՞ վոր դեռ 1929 թ. նույնիսկ գութանը միանգամայն
հազվադէպ յերեւույթ եր բամբակի դաշտերում:

Բամբակացան շրջանների առաջ խնդիր եւ դրված—
20—25 %-ով բարձրացնել բամբակի բերքատուութիւն-
ը: Այդ բոլորը սկսեք եւ ապահովել թելի չտեսնված
հավաք: Հնգամյա պլանով նախատեսված եր 1932 թ.
ստանալ 590 հազար տոնն բամբակի թել: Կուսակցու-
թեան Կենտկոմն իր 1929 թ. հուլիսի 18-ի վորոշումով
այդ առաջադրանքն անբավարար գտավ, «վորպեսզի

1) Համկ(բ)Կ ԿԿ հուլիսյան պլենումի բանաձեւը «Ցանքի նախ-
նախնական հանրագումարի եւ բերքահավաքի կամպանիայի խնդիրների
մասին»:

Հնգամյակի վերջում Միության տեքստիլ արդյունաբերությունը վոչ միայն ազատագրվի արտասահմանից ներմուծվող բամբակից, այլև ունենա անհրաժեշտ պահեստ՝ տեքստիլ արդյունաբերության հետագա ծավալման համար: Կենտկոմը խնդիր առաջադրեց— 1932 թվին 787 հազար տոնն բամբակի թել ստանալուն հասնել: Արդեն ընթացիկ տարում մենք կարող ենք փաստացիորեն 550—600 հազար տոնն բամբակի թել ստանալ:

Մինչև անցյալ տարի մեր բամբակադործական արդյունաբերությունը միջին հաշվով 45% իմպորտային (արտասահմանից ներմուծվող) բամբակ էր դործածում: Իսկ արդեն հաջորդ տարում մենք ամբողջությամբ կազատվենք իմպորտից և հնարավորությամբ կունենանք նշանակալից չափով ծավալելու կտորեղենի արտադրությունը:

Այդպես իրականացվում է բամբակի անկախության համար մղվող պայքարի խնդիրը:

ՎՈՒՇ ՅԵՎ ԿԱՆԵԺ

Վուչի ցանքի տարածությունն ընթացիկ տարում կազմում է 3,030 հազար հեկտար, վորն 35 տոկոսով ավելի յե քան անցյալ տարվանը:

Կանեփի ցանքն ընդարձակվել է 22,8 տկոսով: Այդ կուլտուրայից ընթացիկ տարում ցանված է ավելի քան 920 հազար հեկտար: Ընթացիկ տարում կուլտուրացիություններն արդեն ընդգրկել են վուչի ցանքի ամբողջ տարածության 55,5 տոկոսը, իսկ կանեփի՝ 47 տոկոսը:

Վուչ-կանեփի շրջաններում ընթացիկ տարում կազմակերպվում են 150 մեքենա-որակտորային կայաններ և 489 թելախուրձի նախնական մշակման նոր գործարաններ: Արդյունաբերությունը վուչ ցանող տնտեսություններին տալիս է 10 հազար վուչ գլոց գործիքներ: Այսպիսով վուչադործության և կանեփադործության անխնայական զարգացումն ապահովվում է, վորը հնար

բաշխում է Վուչի մարքսիստական համագործակցության և կուլտուրայի մեքենայացման ճյուղը:

Վուչ ու կանեփ ցանող կուլտուրացիությունների ու խորհրդատեսությունների աճը, նրանց նոր տեխնիկայով ապագադրվածը կստեղծի անհրաժեշտ պայմաններ վուչ-կանեփադործական արդյունաբերության ուժեղ զարգացման համար, վորը մինչև վերջին տարիներս արհեստականորեն արգելակվում էր վնասարարների կողմից:

Բիրջատվությունը պլանով նախատեսված չափով բարձրացնելու պայմանում վուչի թելախուրձի արտադրանքին մթերումը կդերազանցի հինգ միլ. ցենտների, իսկ կանեփինը՝ 2,5 միլ. ցենտների: Իսկ դա թույլ կտա հումքով լիովին բեռնելու վուչի արդյունաբերությունը:

ՆՈՐ ՏԵԽՍՏԻԼԱՅԻՆ ԿՈՒԼՏՈՒՐԱՆԵՐ

Բամբակն ու վուչը տեքստիլային հիմնական կուլտուրաներն են: Դրանցով և կենդանական ծաղման թելով — բուրդով ու մետաքսով — մինչև վերջին ժամանակներս սպառվում էր տեքստիլ արդյունաբերության ամբողջ հումքային մատակարարումը: Այնինչ, հումքային անկախության պայքարը և թեթև արդյունաբերության արագ զարգացման խնդիրն առաջ են քաշում նոր տեսակի հումքի սուրագատների (փոխանյութ) լայն ոգտագործման անհրաժեշտությունը: Վնասարարներն ամեն կերպ ձգտում էին արգելակել նոր տեքստիլային կուլտուրաների զարգացումը: Սակայն, չնայած վնասարարության, չնայած ուղորտունիստական բթության, վորն արգելակում էր հումքի նոր տեսակների ոգտագործումը, մենք այդ բնագավառում հասել ենք նշանակալից, թեև, ճիշտ է, դեռ վոչ բավարար արդյունքների:

Նոր տեքստիլային կուլտուրաների ամենակարևոր տեսակներից մեկը հանդիսանում է բենդիրը (кендырь): Կազակստանում և Միջին Ասիայում կիսամահճոտ դե-

տալիներում կան քննդիրի մեծ թվումներ: Նրա կեղե-
վից, մշակման հատուկ ձևերով, ստացվում է թել—
քննդիրին—վորը փոխարինում է բրդին ու բամբակին:
Վայրի քննդիրի ոգտադործումը կապված է մեծ զգա-
լու թյունների հետ: Դրա համար եւ հումքի այդ նոր
տեսակի ոգտադործման հիմնական ուղին—կուլտուրա-
կան պլանտացիաների ստեղծումն է: Ընթացիկ տարում
այդպիսի պլանտացիաներով կրճելի 40 հազար հեկտար
տարածութուն:

Տեքստիլային կուլտուրայի ուրիշ նոր տեսակը,
կենսափը, կվոխարինի ներմուծվող Զուլին— պարան և
պարկեր արտադրելու համար:

Հատուկ հետաքրքրութեան արժանի յե Անդրկովկա-
սում աճող ուռնին: Ռամիի թելը կարող է փոխարինել
յեղիպտական բամբակին: 1931 թվին ուռնի ցանքի
տարածութունը 3 հազար հեկտար է:

ՄՆՆԴԻ ՀՈՒՄՔ

Ընթացիկ տարում նշանակալից չափով կրնդար-
ձակվեն ձիթատու կուլտուրաների ցանքերը: 1930 թ.
այդ կուլտուրաները գրավում էին 8,5 միլ. հեկտար
տարածութուն, 1931 թ.—12 միլ. հեկտար: Այսպիսով
ցանքի տարածութունն ավելանում է մեկ ու կես ան-
գամ: 32 տոկոսով րնդարձակվել է կարեվորազույն ձի-
թատու կուլտուրայի—արեվածադկի ցանքը: Ըստ վո-
րում ցանքի 85 տոկոսն ընդգրկված է կուլտեսու-
թյուններում:

35 տոկոսով կընդարձակվի վուշի հունդի ցանքը,
70 տոկոսով— զենազերչակի, 36 տոկոսով—սոյայի
և այլն:

Ընթացիկ տարում առաջին անգամ սկսում ենք ձի-
թատու կուլտուրաների խոշոր կուլտեսությունների
կաղմակերպումը: Այդ նպատակով Հողօգտագործար կաղ-
մակերպում է հատուկ տրեստ, վորը 1932 թ. կցանի
մոտավորապես 1,5 միլիոն հեկտար ձիթատու և յեթե-
րատու կուլտուրաներ:

Անցյալ տարին հռչակվեց չաքարի արդյունաբերու-
թյան հումքի բազայի բացառիկ վերելքով: Այդ վե-
րելքը շարունակվում է և այս տարի: 1930 թ. ցանվել
է ավելի քան 1.140 հազար հեկտար ձակնդեղ: Ընթա-
ցիկ տարում ցանվել է 1.494 հազար հեկտար (30,7
տոկոս աճ):

Անցյալ տարի չաքարի ձակնդեղի ցանքի 63 տոկոսը
պատկանում էր կուլտեսություններին և խորհտես-
սություններին: Այս տարի արդեն համայնացրած սեկ-
տորը գրավում է ամբողջ ցանքի 73,9 տոկոսը: Այս-
պիսի յեն յերկրորդ բայլչեիկյան դարնան նվաճումնե-
րը, վոր ամուր բազա յեն ստեղծում թեթե արդյունա-
բերության դարդացման համար:—

«Միայն թե անցյալ տարվա փորձը ցույց է տալիս, վոր
հանդստանալ կուլտիտիվացման ու ցանքի կամպանիայի հա-
ջողություններով ու թերազնահատել կուլտեսությունների
ամբողջման ու բերքահավաքի բնագավառների խնդիրների
ամբողջ լրջությունը, նշանակում է խոշոր վնաս հասցնել
կուլտիտիվացման դործին»: 1)

Համ. Կ(բ) Կենտկոմի հունիսյան պլենումի վո-
րդումների հիման վրա բայլչեիկյան պայքարը տեխ-
նիկական կուլտուրաների համար պետք է ապահովի
դարսանացանի կամպանիայի նվաճումների լրիվ ոգտա-
դործումը:

«...Տեխնիկական կուլտուրաների բերքահավաքի դոր-
ծում անդալ տարի խոշոր կորուստներ ունեցանք, վորոնք
առաջ էին յեկել բերքահավաքի կամպանիայի վատ կաղմա-
կերպումից՝ բերքահավաքի մեքենայացման բացարձակ բացա-
կայության պայմաններում»: 2)

Կենտկոմի պլենումը մի չարքդիրեկտիվներ է տվել,
վորոնք պետք է ոժանդակեն տեխնիկական կուլտուրա-

1) ՀամԿ(բ) ԿԿ հունիսյան պլենումի բանաձեւը «Ցանքի նախ-
նական հնդամյակի և բերքահավաքի կամպանիայի խնդիրների
մասին»:

2) Նույն տեղ:

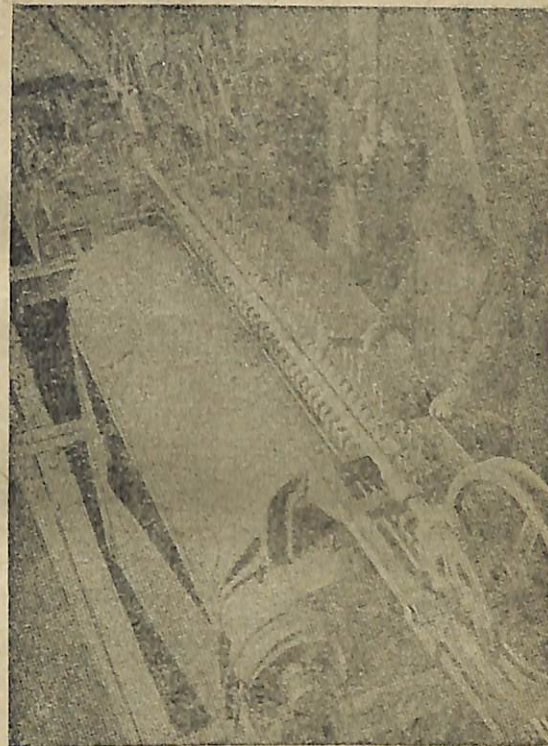
ների բերքահավաքի կորուստների վերացմանը, — աշխատանքի մտածված կազմակերպումն, գործավարձ, կոլտնտեսականի աշխատանքի հեշտացման հասարակ ձևերի ողտադորժումը, արդյունաբերական ապրանքների և հացի ժամանակին հասցնելը և այլն:

ՄԵՔԵՆԱՅԱՅՈՒՄԸ ԿՍՐԵՎՈՐԱԳՈՒՅՆ ԽԸՆԴԻՐՆ Ե

Հումքի բաղալիի ամրացման բնագավառում կարեւորագույն խնդիրը տեխնիկական կուլտուրաների ցանկում, հատկապես մշակման և բերքահավաքի բոլոր պրոցեսների մեքենայացումը պետք է լինի: Մեքենայացումը ցանքի տարածութեան հետագա ընդարձակման և բերքատվութեան բարձրացման հիմքն է: Տեխնիկական կուլտուրաները — ամենաշատ աշխատունակ (այսինքն ամենից ավելի աշխատանք պահանջող) կուլտուրաներն են դյուղատնտեսութեան մեջ: Արդեն անցյալ տարի բամբակի և հատկապես ճակնդեղի բերքահավաքի ժամանակ բանուժի պակասութեանից հարկադրված ելինք դեմ առ դեմ կանգնելու շատ լուրջ դժվարութիւնների առաջ:

Մեծագույն ջանքերի դնով հաջողվեց ամբողջութեամբ հավաքել և գործարանները տեղափոխել ամբողջ ճակնդեղը:

Անցյալ տարի վուշի շրջաններում չկարողացան վերջացնել վուշի նախնական մշակումը և մեծ քանակութեամբ վուշի ցողուններ մնացին առանց թակելու: Ահա ինչու վուշագործութեան համար բացառիկ նշանակութիւն ունի կուտակցութեան և կառավարութեան վորուշումը՝ բնթացիկ տարում վուշի և կանեփի նախնական մշակման նոր 489 գործարաններ կառուցելու մասին: Այդ գործարանները հնարավորութիւն կտան մշակելու վուշի ամբողջ բերքի $\frac{1}{3}$ -ը, իսկ կանեփի՝ $\frac{1}{5}$ -ը: Յեթե հիշենք, վոր անցյալ տարի դոյութիւն ունեցող նախնական մշակման գործարաններն ապահովում էին վուշի ամբողջ բերքի 4 %-ի և կանեփի՝ 1 %-ի մշակումը մի-

խորդրային շվինգ տուրքինի մոնտաժը (վուշի ճախնական մշակման մեքենա) կաշինի անվան վուշի գործարանում — 1931 թ. կառուցվող 489 վուշի գործարաններից մեկում:

այն, հասկանալի կլինի, թե մեքենայացման բնագավառում ինչպիսի հեղաշրջումն առաջ կգա և թե վուչա-գործ կոլտնտեսություններին ինչպիսի խոշոր ոգնու-թյուն ցույց կտան այդ նոր 489 գործարանները:

Պետք է բայելելիկորեն պայքարել այդ գործարան-ներին ժամանակին գործի զցելու համար: Դրանք բոլորն ել գործի պիտի գցվեն մինչև 1932 թվի հունվարի 1-ը: Մինչդեռ մի շարք շրջաններում այդ գործարանների կառուցումն անբավարար է ընթանում (Բելոռուսիա, Կենտրոնական Սևահող շրջան, Արևմտյան և Արևելե-յան Սիբիր), ըստ վորում հատկապես անմխիթար է սարքավորման հարցը: Մեքենաշինարարական գործա-րաններն և արդյունաբերական կոոպերացիայի կազմա-կերպությունները պետք է լրիվ և ժամկետին պատրաս-տեն վուչի գործարանների սարքավորումը: Պետք է նույնպես ուժեղացնել շինարարական աշխատանքների տեմպերը և բարձրացնել նրանց վորակը:

Մեր տեխնիկական միտքը վուչի և կանեփի նախնա-կան մշակման մեքենայացման նոր ուղիներ է առաջա-դրում: Տեքստիլ արդյունաբերության գիտական-հետա-դոտական ինստիտուտը (НИИТІ—СУ.Պ.Հ.) հո-րինել է մի մեքենա-պեկորտիկատոր-վորը հնարավո-րություն է տալիս կեղեն առանձնացնելու չոր ցողու-նից (չթրջելով ցողունը): Գտնված է նույնպես կանաչ կեղևին ազնվացնելու և նրանից սովորական միջոցով ստացված թելից վուչ պակաս վորակի թել ստանալու ձևը: Այս դյուտը խոստանում է իսկական հեղափոխու-թյուն առաջ բերել վուչի արդյունաբերության մեջ: Պետք է արագացնել գործարանային պրակտիկայում մշակման նոր ձևերի և նոր մեքենաների ստուգման հետ կապված աշխատանքները, պետք է սկսել դեկորատիկա-տորների պատրաստումը, վորպեսզի հաջորդ տարի հնա-րավոր լինի այդ նոր յեղանակով մշակելու բերքի նշա-նակալից մասը: Բայց արագացնելով նոր յեղանակների կիրառումը, չի կարելի վուչ մի բույս քուլացնել նախ-նական մշակման գործարանների շինարարության տեմ-պերը: Դրա հետ միասին կոլտնտեսություններում այն-

պես պետք է կազմակերպել ձեռքի աշխատանքը, վոր-պեսզի սեփական բերքն իր ժամանակին հասնի բո-լոր հնարավորությունները լրիվ ոգտագործվեն:

Մենք մի շարք նախնական ունենք բամբակի, ճա-կընդեղի և ուրիշ տեխնիկական բույսերի մշակման մե-քենայացման բնագավառներում: Միայն թե այդ նվա-ճումները դեռ միանգամայն անբավարար են: Սոցիալիս-տական հումքային խոշոր տնտեսությունը, համեմա-տած մանր անհատական տնտեսությունների հետ, աշ-խատանքի արտադրողականության բարձրացման անըս-պառ հնարավորություններ ունի: Այդ բարձրացումը մասամբ ձեռք է բերվում աշխատանքի ուղիղ կազմա-կերպման շնորհիվ, վորն անհնարին է մանր տնտեսու-թյան մեջ, իսկ զլխավորապես շնորհիվ նոր տեխնիկայի և հատկապես լայն դարձացած մեքենայացման:

«Աշխատանքի պրոցեսների մեքենայացումը մեջ համար հանդիսանում է այն նոր և վճռական ուժը, առանց վորի անհնար է պահպանել վուչ մեր տեմպերը և վուչ ել արտա-դրության մասշտաբները»¹⁾

Մեքենայացումը հնարավորություն է տալիս մշա-կելու և բերքը հավաքելու հսկայական տարածություն-ներին, մեքենայացումը վերածում է՝ համատարած կո-լեկտիվացման ուղիներով հետագա հառաջընթացու-թյան՝ չարժիչ ուժի: Վերջապես մեքենայացումը հեշ-տացնում է կոլտնտեսականի ու խորհանտեսության բան-վորի ծանր աշխատանքը, այն դարձնելով սոցիալիստա-կան աշխատանք:

«... ինչքան ավելի արագ մենք շարժվենք արտադրության մեքենայացման բնագավառում, այնքան ավելի ու ավելի աշխատանքը կընդունի սոցիալիստական բնույթ»²⁾

Բանուժի պակասությունը, յերկրում գործադրկու-

1) ՄՍՍՍՆ.—Նոր դրություն—տնտեսական շինարարության նոր խնդիրներ:

2) Վ. Վ. Կուլյիշև.—Հնգամյակի յերրորդ տարվա ժողովը-դական տնտեսության պլանը:

Թյան լրիվ լիկվիդացիայի պայմաններում, կարևորագույն անտեսա-քաղաքական խնդիրները թվում հատուկ սրությամբ դնում է մեծ աշխատանք պահանջող պրոցեսների մեքենայացումը: Գյուղատնտեսության մեջ, մասնավորապես տեխնիկական կուլտուրաների մշակման ու բերքահավաքի գործում, մեքենայացումը վոչ միայն սոցիալիստական խոշոր տնտեսության հետագա ծավալման հիմնական ուղին է, այլև բանաժառանգ ալեկցուկի ազատման միջոց՝ արդյունաբերական բանվորության նոր կադրեր ստեղծելու համար:

Պայքարելով գյուղատնտեսական աշխատանքների մեքենայացման համար, միաժամանակ պետք է հիշել, վոր—

«... Բոլոր տեսակի տեխնիկական կուլտուրաների ապրանքային արտադրանքի նշանակալից աճի և նրա բերքահավաքի ու նախնական մշակման նոր սկզբնական դեպքում, նորից, այս տարի, աշխատանքների հիմնական մասը կատարվելու յե ձևով և ձևով ուժով»¹⁾

Դրա համար ել ամենալուրջ խնդիրը հանդիսանում է աշխատանքի ուղիղ կադմակերպումը գործավարձի իրականացման հիման վրա, հավասարեցման և դիմազերկության լիկվիդացիան:

ՊԱՅԻՄԱՐ ՀՈՒՄԻԻ ՆՈՐ ՏԵՍԱԿՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Հումքային բազայի հզոր վերելքն ընթացիկ տարում արդեն նշանակալից չափով կավելացնի թեթև արդյունաբերության գոյությունն ռենցող սարքավորման բեռնվածությունը: Միայն թե այդ վերելքը վճռական ազդեցություն կգործի վոչ այնքան այս տարվա արտադրության վրա (նոր հումքը ֆաբրիկա կհասնի միայն այս տարվա վերջում), վորքան 1932 թ. արտադրության վրա: Այնուամենայնիվ, ընթացիկ տարում թե-

թև արդյունաբերությունը հնարավորությաններ ռնի արտադրությունը ծավալելու այնպիսի սահմաններում, վորոնք գերազանցում են 1930 թ. արտադրությանը: Այդ բանի համար հարկավոր է վճռական բեկումն առաջացնել հուլիի նոր տեսակների և սուրգատների ոգտագործման մեջ:

Հումքի նոր տեսակները և սուրգատները հատուկ կարևոր նշանակություն ունեն թեթև արդյունաբերության այն ճյուղերի համար, վորոնք աշխատում են կենդանական ծագման հումքի վրա:

Այդպիսի ճյուղերից ամենալավ հումքային դրությունն ռնի մետաքսի արդյունաբերությունը: Արդյունաբերության այդ ճյուղի հումքային բազան արագ փայլելով զարգանում է:

Շերամապահությունը տարածվում է նոր շրջաններում: Առաջ նա միայն զարգացած եր Անդրկովկասում և Միջին Ասիայում. բայց թթենիներ, վորոնք տերևով կերակրվում են շերամի թրթուռները, կարող են բսնել ու աճել նաև Ուկրայնայում, Ղրիմում, Հյուսիսային Կովկասում և դեռ ավելի հյուսիսում: Թթենին հարկավոր է վոչ միայն շերամապահության համար: Վերջին ժամանակներս գտնված է, վոր թթից կարելի յե թել ստանալ, վորը կարելի յե ոգտագործել բրդագործական և բամբակագործական արդյունաբերության մեջ: ԿվՀ—ԻԿՏ—ն անհրաժեշտ է գտել արդեն 1931 թ. սկսելու այդ նոր տեքստիլային հումքի ոգտագործումը: Հողօղկոմատին առաջարկված է մաքսիմալ չափով ընդարձակելու թթենիների տնկումը և արդեն 1931 թվին տնկել 63 հազար հեկտար տարածություն, իսկ 1932 թ. վոչ պակաս քան 108 հազար հեկտար:

Մետաքսեղենի արտադրության համար բնական մետաքսը հումքի միակ տեսակը չէ: Վերջին տասնամյակում արտասահմանում զարգացել է արդյունաբերության մի նոր տեսակ—արհեստական մետաքսի արտադրությունը: Այդ արտադրության համար սկզբնական նյութ է ծառայում փայտի չիճուկից (древесина)

¹⁾ Համի(բ)ի Կի հունիսյան պլենումի բանաձևը «Ցանքի նախնական հանրադրմարի և բերքահավաքի կամպանիայի խնդիրները մասին»:

ստացվող ցեղալուծող: Կապիտալիստական յերկրներում պատերազմից հետո լայն ծախսով եւ արհեստական մետաքսի արտադրութիւնը: 1913 թ. արհեստական մետաքսի համաշխարհային արտադրութիւնը 11 հազար տոնն եւ կազմում, իսկ 1925 թ. այդ քանակն աճել է մինչեւ 84 հազար տոնն: 1929 թ. ամբողջ աշխարհում արտադրվել է 198,7 հազար տոնն արհեստական մետաքս, բայց արդեն 1930 թ. տնտեսական ճգնաժամի ազդեցութեան տակ արհեստական մետաքսի արտադրանքը կրճատվել է համարյա 7 %-ով, իսկ ընթացիկ տարում չարունակվում է նրա հետագա սղմումը: ԽՍՀՄ-ում ընդհակառակն տարեց-տարի աճում է այդ նոր արտադրութիւնը:

Մինչ հեղափոխութիւնը մեզ մօտ արհեստական թելի և մոզ մի ֆաբրիկա չկար, յեթե չհաշվենք փոքրիկ կիսատնայնադորձական «Վիսկոզա» ֆաբրիկան: Այժմ մեզ մօտ արդեն աշխատում են յերկու նոր դորձարաններ: «Վիսկոզա»-ն արժատապես վերակառուցվել է: Ընթացիկ տարում գործի յե գոյում յերբորդ նոր ֆաբրիկան, իսկ առաջին յերկուսն ընդարձակվում են մինչեւ իրենց ամբողջ կարողութիւնը:

1930 թ. մեր ֆաբրիկաները բաց են թողել 838 տոնն արհեստական թել, ընթացիկ տարում արտադրանքը կհասնի 22 հազար տոնն: 1932 թ. հունվարի 1-ին մեր արհեստական մետաքսի ֆաբրիկաների կարողութիւնը կհասցվի մինչեւ 45 հազար տոնն արտադրանքի:

Յեթե նույնիսկ յենթադրենք, վոր կապիտալիստական յերկրներում արհեստական մետաքսի արտադրութիւնը կմնա 1930 թ. մակարդակին (իսկ նա իրականութեան մեջ չարունակում է ընկնել), ապա այդ դեպքում եւ մենք 1932 թ. կանցնենք յեվրոպական յերկրներեց և կդիջենք միայն ՀԱՄՆ-ին (Հյուսիսային Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներին), վորոնք 1930 թ. 54,5 հազար տոնն արհեստական մետաքս են արտադրել: Ընթացիկ տարում արհեստական մետաքսի արտադրութեան ասպարիզում (իսկ այդ արտադրութիւնը կարեւորա-

գաւն նշանակութիւն ունի մոզ միայն տեքստիլ արդյունաբերութեան համար, այլ նաեւ յերկրի պաշտպանութեան համար) մենք կդրավենք Յ-րդ կամ 4-րդ տեղն աշխարհում—անցնելով Ճապոնիային, Գերմանիային, Յրանիային, հավանական է և Անգլիային:

Բաւականին վատ դրութեան մեջ է գտնվում բրդադորձական արդյունաբերութիւնը, վորը նույնպես կենդանական ծաղման հումք է ոգտադորձում: Յեւ մինչեւ պատերազմն եւ բրդադորձական արդյունաբերութեան հումքային բաղան միանգամայն անբավարար եւ Ռուսաստանում: Բրդադորձական արդյունաբերութիւնը նշանակալից չափով իր գոյութիւնը պահպանում եւ ի հաշիվ ներմուծվող բրդի հատկապես ներմուծվող նուրբ, մերինոսյան բրդի: Վորպես հետեանք իմպերիալիստական և քաղաքացիական պատերազմների՝ վոչխարաբուծութիւնը միանգամայն քայքայվեց: 1922 թ. հասարակ բուրդ ունեցող վոչխարների քանակը կազմում եւր, 1916 թ.վի համեմատութեամբ, 43 % միայն, իսկ 1928 թ. նա արդեն այդ քանակի 122 %-ին հասավ: Իսկ մերինոսյան վոչխարների թիվը, նույնիսկ 1929 թ.վին, համարյա 4 1/2 անգամ պակաս եւր, քան 1916 թ.վին:

1930 թ. դարնան, կուլակութեան կատաղի պայքարը կոլեկտիվացման դեմ՝ նշանակալից չափով կրճատեց վոչխարների հօտի քանակը: Միքանի հաշվառումների համաձայն նա կրճատվել է 35 %-ով: Յեթե դրան ավելացնենք մանր անհատական վոչխարաբուծական տնտեսութեան շատ թույլ ապրանքայնութիւնը և դյուղացիական տնտեսութիւններում մեծ քանակով բուրդ մնալը, ապա հասկանալի կդառնան այն հումքային դժվարութիւնները, վորն ապրում է բրդադորձական արդյունաբերութիւնը:

Կուլակցութիւնը դրել է և հաջող կերպով լուծում է անասնաբուծութեան պրօբլեմը: Անասնաբուծական խորհանտեսութիւնների շինարարութիւնը և կոյտնտեսութիւններում համայնացրած ուժեղ հօտի ստեղծումը միաժամանակ լուծում են թե բանվորութեանը միա ու

կաթնամթերք մատակարարելու խնդիրը և թե բրդաբուծական ու կաշեգործական արդյունաբերությունը հումք մատակարարելու խնդիրը:

Բավական է ասել, վոր «Ուլցեմոդ» տրեստն ընթացիկ տարում իր խորհանդեսություններում կունենա մինչև 4,8 միլիոն վոլխար, իսկ 1933 թ. նրա հոտը կհասցվի մինչև 18 միլիոն վոլխարի: «Սկոտովոդ»-ը խոշոր յեղջերավոր անասունների քանակն ընթացիկ տարվա 2,8 միլ. գլխից 1933 թ. կհասցնի 7 միլ. գլխի: «Սվիտովոդ» տրեստի տնտեսություններում 1931 թ. խոզերի քանակը կկազմի 1,9 միլիոն, իսկ 1933 թ.՝ արդեն 6,3 միլիոն: Վոլխարի համայնացրած հոտի, խոշոր յեղջերավոր անասունների և խոզաբուծության հոսթիու աճ նախատեսվում է նույնպես և կոլտնտեսություններում:

« 1931 և 1932 թվերն անասնաբուծության ծավալման բնագավառում պետք է լինեն այնպիսի վճռական բեկման տարիներ, ինչպիսիք հանդիսացան 1929 և 1930 թվերը սոցիալիստական հացահատիկային տնտեսությունների կազմակերպման դործում»¹⁾

Դա բրդաբուծական և կաշեգործական արդյունաբերությունը մեծ քանակությամբ հումք կտա: Այսպիսով մոտակա տարիներում արդյունաբերությունն այդ յերկու ճյուղերն ամուրի հումքային բաղա կունենան: Նշանակում է այդ արդյուք, թե քանի վոր անասնաբուծական պրոդյուկտը թեկուզ հիմնականում էի լուծված բրդաբուծական և կաշեգործական արդյունաբերությունը ցածր մակարդակով պիտի աշխատեն: Իսկի յեղ չե: Թեթև արդյունաբերությունը, և հատկապես նրա այն ճյուղերը, վորոնք աշխատում են կենդանական հումքի վրա, պայքարելով իրենց հումքային բաղայի համար, իրենց հետագա վարդաքման հիմքի համար, պարտավոր են և վոչ մի րոպե ուշադրությունից բաց չքաղնել որվա խրմուխները—արդեն ընթացիկ տարում պայքարել արտադրության ընդարձակման համար:

¹⁾ Համ (բ) Կ Կենտկոմի և ԽՍՀՄ Ժողկոմիտեի գեմումը սոցիալիստական անասնաբուծության ծավալման մասին:

Այդ բանի համար ռեզերվներ կան և միանգամայն բավարար ռեզերվներ: Մենք դեռ չատ չուսյորեն ենք ոգտադրում հումքը, մենք դեռ ամուր կառչած ենք հումքի դարերով փորձված տեսակներին: Հումքի նոր տեսակներին հարկադրված ենք հասնել բթություն և պահպանողականության պատնեշների միջով:

Ահա ցուցադրական որինակ: 1930 թ. մենք արտադրեցինք 68 միլիոն դույզ կոշիկ: Այդ բանի համար մենք մոտավորապես ծախսեցինք այնքան հումք—կաշի, ինչքան հարկավոր յեղավ ամերիկյան ֆարրիկաներին՝ 350 միլիոն դույզ արտադրելու համար: Գաղտնիքը կայանում է նրանում, վոր մենք մինչև վերջին ժամանակներս ձգտում էյինք կոշիկ բաց թողնել դուր կաշուց, իսկ ամերիկացիները լայն կերպով կիրառում են սուրոգատներ:

Թե ինչպիսի խոշոր նշանակություն կարող են ունենալ հումքի յերկրորդական տեսակներն ու սուրոգատները, ցույց է տալիս Գերմանիայի փորձը: Գերմանիան, պատերազմի ժամանակ կտրված լինելով հումքի աղբյուրներից, իր մեծ բանակն ու թիկունքը կարողացավ մատակարարել միայն սուրոգատների դործածությունն շնորհիվ:

Չի կարելի ասել, վոր մենք վոչիեզ չենք արել հումքի նոր տեսակներն արտադրություն մեջ մուծելու հարցում: Մենք արդեն վորոշ նվաճումներ ունենք: Հատկապես նշանակալից են կաշեգործական արդյունաբերությունն նվաճումները: Նա արդեն կարողացել է դործածել բնական հումքի նոր տեսակներ, վորոնք առաջ չեյին դործածվում— խոզի և շան կաշի, ծովային կենդանիների և ձկների կաշի (վոլ, ծովաշուն, գելֆին, ծովազալ, բրաճուկ, թառափ և այլն): Նա արդեն ծավալել է մի շարք արհեստական տեսակի հումքերի արտադրությունը—կաշիխավաքարտ, դրանիտոլ, ռեզինե ներբան և այլն: Արդյունքն այն է, վոր ընթացիկ տարում, չնայած խոշոր կաշու (հիմնական տեսակներին) արտադրության կրճատմանը 16,8 % -ով, կաշեգործու-

կան արդյունաբերութիւնը՝ կոչել արտադրութիւնն
ավելացնում է 23,1 %-ով:

Նվաճումներ է արել նույնպէս և տեքստիլ արդյու-
նաբերութիւնը: Բրդեղենի արդյունաբերութիւնը նշա-
նակալից չափով ավելացրել է սուրճատոնների գործա-
ծութիւնը: Բրդեղենի արդյունաբերութիւնը նուրբ
մահուդ պատրաստելու գործում մերկնայան բուրդի
փոխարեն գործ է ածում հասարակ բրդի արվամաղը:
Սակայն այն բաւորն, ինչ արված է մինչև այժմ— մի-
այն առաջին քայլերն են: Հումքի նոր տեսակները դեռ
ևս դանդաղ են մտնում արտադրութիւն մեջ: Այդ
բանի մեղքն ընկնում է գիտական-հետազոտական ինս-
տիտուտների և արդյունաբերութիւն վրա:

Ինստիտուտներից պահանջելով, վոր նրանք հար-
վածային կարգով մշակեն հումքի նոր տեսակների ար-
տադրութիւն մեջ մտնելու հետ կապված հարցերը,
մենք դրա հետ միասին պետք է պահանջենք թեթև ար-
դյունաբերութիւն միավորումներից և ձեռնարկու-
թիւններից, վոր նրանք արդյունաբերութիւն մեջ ավե-
լի արագ իրականացնեն ինստիտուտների և անանձին
ձեռնարկութիւնների նվաճումները: Հասկի նոր տե-
սակների կիրառման հարցում բքուքյանը, անցնորիքու-
քյանը, հակառակությանը և ուղորտնիստական բա-
րեհոգությանը պետք է ամենավնասական պայքար հայ-
տաբարել:

ԱՐԱԴ ԼԻԿՎԻԴԱՑԻԱՑԻ ՅԵՆԹԱՐԿԵԼ ՎՆԱՍԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏԵՎԱՆՔՆԵՐԸ

Թեթև արդյունաբերութիւնը դանդաղ տեմպերով
զարգանալու լուրջ պատճառներից մեկն էլ, անկաւած,
վնասարարութիւնն է հանդիսացել:

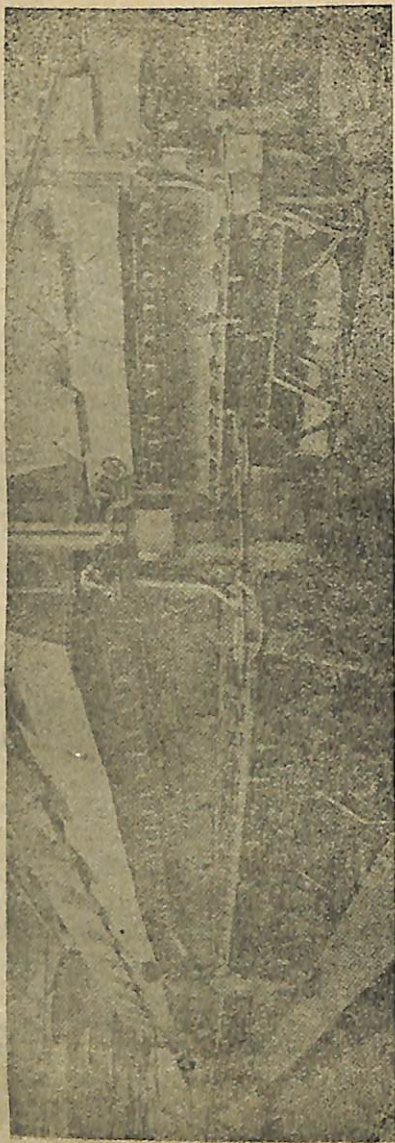
Վնասարարական խմբակները գործում էյին թեթև
արդյունաբերութիւն բոլոր բնագավառներում և տնտե-
սութիւն այն ճյուղերում, վորոնք անմիջապէս կապ-
ված են թեթև արդյունաբերութիւնը՝ գյուղատնտեսու-

թիւն, մեքենաշինութիւն և բանձատակարարման մեջ:
Անկախ իրենց սպաշտնական աշխատանքի բնույթից
խորհրդային ապարատում (լինի այդ Պետականում,
ԺՏԳԽ-ի որդաններում, Հողթողկոմատում), Առևտրի
Ժողովրդատում կամ Աշխտողկոմատում), անկախ այս
կամ այն հակահեղափոխական կուսակցութիւն պատկա-
նելուն («արդ. կուսակցութիւն», մենչևիկներ, ինտեր-
վենցիոնիստներ, կուլակային «ԴԱԿ») — վնասարարներն
անց էյին կացնում ճիշտ միեւնոյն դրույթները, նրանք
բոլորը գործում էյին միասնական ցուցմունքով, վորը
բոլորում էր եմիլդրանտական սպիտակ-գվարդիական շըր-
ջաններից, արտասահմանյան կապիտալիստների միքա-
նի խմբակներից և առանձին խմբերկապիտական սե-
տութիւնների գլխավոր շտաբներից:

Վորպեսզի խորհրդային Միութիւն տնտեսական
անկախութիւնը տապալելին, վորպեսզի, հատկապէս
ինտերվենցիոնիստի գեպքում, տնտեսական ճգնաժամ առաջ
բերելին, վնասարարներն ամեն կերպ ձգտում էյին ար-
գելակել մեր թեթև արդյունաբերութիւն հումքային
բազայի զարգացումը:

Թեթև արդյունաբերութիւն գիտական-հետազոտա-
կան ինստիտուտներն անմիջեկի նվաճումներ են կատա-
րել նոր տեսակի հումքի պայքարի բնագավառում: Մաս-
նավորապէս Տեքստիլ արդյունաբերութիւն գիտական-
հետազոտական ինստիտուտը, այժմ արդեն զաված է
վնասարարներից և ամբողջացրած յերիտասարդ ուժե-
րով, արագ կերպով վերակառուցվում է յերեսով դեպի
արտադրութիւնը:

ՏԱԳՀԻ-ի (Տեքստիլ արդյունաբերութիւն գիտա-հե-
տազոտական ինստիտուտ) և ընդհանրապէս թեթև ար-
դյունաբերութիւնն սպասարկող բոլոր ինստիտուտների
խնդիրը կայանում է նրանում, վորպեսզի արդեն ընթա-
նիկ տարում արդյունաբերութիւնը տան հումքի նոր
տեսակներ, վորպեսզի արդեն ընթացիկ տարում ընդար-
ձակեն թեթև արդյունաբերութիւնը: Ինքնին հատկա-
նալի յե, վոր այդ խնդիրն այս որով խնդիրն է, և

Կիրնակի արևեստակա մետաքսի ֆաբրիկայի մանող ցեխը (մանարան) : Ֆաբրիկայի գործի կցովի 1931 թ. — 518-ի թվում : Ֆաբրիկայի ուժը — արակամ 5 հազար տանգ արհեստական թել :

չպետք է ինստիտուտներին հեռու պահի այն հարցերից, վորոնց մշակումն անհրաժեշտ է թեթև արդյունաբերության հետագա զարգացման շահերի տեսակետից : Ինստիտուտների աշխատանքներում հարկավոր է արտադրության ընթացիկ պետքերը միահյուսել արդյունաբերության զարգացման հեռանկարների հետ :

Այդ միահյուսումն ել ավելի անհրաժեշտ է այժմ, յերբ մենք սկսել ենք յերկրորդ հնգամյակի նոր հեռանկարային պլանը կազմել :

Ջրային տնտեսության բնագավառում աշխատող վնասարարները մշակում եյին վոռոգման այնպիսի հսկա պրոյեկտներ, վորոնց իրականացումն այն ժամանակ բացարձակապես վեր եր մեր ուժերից, և վորոնք շատ քիչ բան կտային բամբակադործության ընդարձակման համար : Միաժամանակ վնասարարներն արդեւրակում եյին վոռոգման այն ոխտեմների շինարարութունը, վորոնք անհրաժեշտ եյին բամբակի ցանքի տարածության արագ ընդարձակման համար և դանդաղեցնում եյին վոռոգման հին սխառեմների վերականգնումը : Վոռոգման փոքր ցանցերը նախադժվում եյին մանր անհատական և վոչ թե սոցիալիստական խոշոր տնտեսությունների պայմանների համաձայն :

Վնասարարները խանարում եյին մեզ մոտ յեղիպտական բամբակ ցանելուն, ապացուցելով, վոր այդ չի կարող աճել մեր կլիմայում : Մինչդեռ անցյալ տարի յեգիպտական բամբակի ցանքը վայելուն արդյունքներ տվեց Տաջիկստանում : Ապացուցված է, վոր մենք կարող ենք մշակել յեգիպտական բամբակ և ամբողջությամբ ազատագրվել իմպորտից : Վոչ միայն բամբակադործության մեջ, այլև ուրիշ տեքստիլ բույսերի մշակման գործում վնասարարները պայքարում եյին հումքի նոր տեսակների դեմ : Նրանք պայքարում եյին նույնպես ներմուծվող մերկնոսյան բրդի վոխարինման դեմ :

Վնասարարները ձգտում եյին արգելակել խորհուրդն-

տեսական շինարարութիւնը և հումքի մշակման մեքե-
նայացումը:

Արտադրական պլաններ կազմելու ժամանակ վնա-
սարարները բացարձակ կերպով հումքի մատակարար-
ման ունեցրած հաշիւառք ելին կատարում: Այդ հանգեց-
նում եր այն բանին, վոր տեքստիլ արդյունաբերութիւ-
նը տարվա առաջին մասում աշխատում եր ավելացրած
բեռնվածութեամբ, իսկ հետո, յերբ պարզվում եր, վոր
հումքը չի բավարարի, հարկադրված ելին յերբեմն
կանգնեցնելու ֆաբրիկան:

Արտասահմանից հումք ներմուծելիս վնասարարնե-
րը ջանք ելին թափում ավելի թանգ հումքը գնել: Այս-
պես, Ամերիկայում գնվում եր բացառապես յերկարա-
թեւ բամբակ, այն ժամանակ, յերբ կարելի չեր ներմու-
ծել եփանազին կարճթելանի բամբակ և այն ռացիոնալ
կերպով ոգտագործել մեր յերկարաթել բամբակի հետ
միասին: Վնասարարներն ընդհանրապես ձգտում ելին
հումքն ամենաանուացիոնալ կերպով ոգտագործել: Բամ-
բակը ֆաբրիկա յեր ուղարկվում անկախ նրա վորակից,
նախորոք չեր տեսակավորվում՝ համաձայն նրանից
ստացվելիք մանածի տեսակի: Այդ բոլորը մեծ վնասներ
եր հասցնում տեքստիլ արդյունաբերութեանը:

Վնասարարութիւնը լուրջ հարված հասցրեց կա-
պիտալ շինարարութեանը: Նոր ձեռնարկութիւնները
չատ թանգ ելին կառուցվում: Մասնավորապես տեքս-
տիլ արդյունաբերութեան մեջ կառուցվում ելին ֆաբ-
րիկա-պալատներ այնպիսի ծավալով և այնպիսի թանգ
նստող ոգտափոխութեամբ, վորպիսին չեր արդարացիվում
առողջատեղութեան պահանջներով: Այդ ֆաբրիկաները
կառուցվում ելին յերկաթբետոնից, ավելորդ ամու-
թեամբ, վորը նույնպես բավականին թանգացնում եր
կառուցումը: Դրա հետ միաժամանակ նրանք սարքա-
վորվում ելին տեխնիկապես հետամնաց մեքենաներով:
Դրա հետևանքով տաքեց-տաքի բամբակագործական
արդյունաբերութիւնը հումքային բազայի և տեխնիկա-
կան սարքավորման խզումը մեծանում եր:

Չնայած բամբակագործական արդյունաբերութեան
հումքի պակասին, նոր շինարարութիւնը կատարվում
եր գլխավորապես տեքստիլ արդյունաբերութեան այդ-
ճյուղում: Այդ արվում եր այն նպատակով, վոր ել
ավելի ուժեղացվի մեր կախումն իմպորտից (արտա-
սահմանյան ներմուծումից), և յերկիրը հասցվի տնտե-
սական ճշնաթամբի:

Ջարդացնելով նոր շինարարութիւնն այնպիսի
բնագավառում, վորպիսին բամբակագործութիւնն և,
վորն աշխատում ե արտասահմանյան հումքի վրա,
վնասարարները դանդաղեցնում ելին սեփական հումքի
վրա աշխատող վուչի արդյունաբերութեան կապիտալ
շինարարութիւնը: Իրեղենի արդյունաբերութեան մեջ,
առանց հաշվի առնելու հումքի ներկայութիւնը, շին-
վում ելին նոր կամվոլ ֆաբրիկաներ: Դրանք «արքա-
վորվում ելին արտասահմանյան բրդի հաշվով:

Վնասարարները ձգտում ելին արգելակել տեքստիլ
մեքենաշինութեան կազմակերպումն ու զարգացումը:

Իեղինի արդյունաբերութեան մեջ վնասարարներն
արտասահմանում գնում ելին անպետք սարքավորում,
ջանք ելին թափում վատացնելու արտադրանքի վորակը
— հատկապես եքսպորտի համար նախատեսվածները:

Արտադրանքի վորակի վատացումը վնասարարու-
թեան կարևորագույն արտահայտումներից մեկն և
սնդի արդյունաբերութեան մեջ: Ջանք թափելով ար-
գելակել սնդի արդյունաբերութեան զարգացումը, տա-
պալելով բանմատակարարումը, այդ բնագավառում
աշխատող վնասարարական խմբակն ամենպստոր դերն
եր կատարում: Նա զբաղված եր սովի կազմակերպ-
մամբ:

Վնասարարները չկարողացան տապալել սոցիալիս-
տական շինարարութիւնը: Սոցիալիստական հարձա-
կումն արգելակելու նրանց փորձերը զուր անցան: Բայց
նրանց դավաճանական քայքայիչ աշխատանքը չեր
կարող, իհարկե, չանդրադառնալ ժողովրդական տնտե-

սուխյան այն ճյուղի վրա, վորոնց մեջ նրանք գործում էին: Մասնավորապես թեթև արդյունաբերության մեջ վնասարարությունն արտահայտվեց հումքային բազայի ծավալման դանդաղացումով, անպետք շինարարության վրա կապիտալ ծախսեր անելով (ԲԳՏ Ժողովոմատի հաշվառումով միայն բամբակագործական արդյունաբերության վրա վոչ ուսցիոնալ կերպով ծախսված է 150 միլ. ուրբի), դանդաղան ճյուղերի համար խորհրդային մեքենաշինության զարգացման արդելակումով և այլն:

Դրա համար ել վնասարարության հետեվանքների լիկվիդացիան հանդիսանում է 1931 թվի պլանի կարևորագույն խնդիրներից մեկը: Հումքային բազայի այն հուսկու վերելքը, վորն հանդիսանում է կոլեկտիվացման և խորհանաշինարարության հետեվանք, հնարավորություն կտա արագ կերպով լիկվիդացիայի յենթարկելու վնասարարների ստեղծած անդունդը մեր թեթև արդյունաբերության մի շարք ճյուղերի սարքավորման կարողության և մեր հումքային հնարավորությունների միջև: Կապիտալ շինարարության բնագավառում վնասարարության հետեվանքների լիկվիդացիան կայանում է նրանում, վոր, առաջին, կապիտալ աշխատանքները կենտրոնացվեն վորոչ արյեկտների շուրջը, յերկրորդ, ձևոնարկությունների միջից վերացվեն այն նեղ տեղերը, վորոնք արհեստականորեն ստեղծվում են յին վնասարարների կողմից, վորպեսզի կրճատվեն ձևոնարկությունների իսկական արտադրական հնարավորությունները: Մեքենաշինարարության բազայի զարգացումը, թեթև արդյունաբերության մի շարք ճյուղերի ասորտիմենտի փոփոխումը, պայքար հումքի նոր տեսակների համար և այլն—այս բոլորով դեռ չեն սպառվում վնասարարության հետեվանքների լիկվիդացիայի բոլոր ուղիները, վորոնք նախատեսվել են ընթացիկ տարվա պլանով:

Սոցիալիստական պլանային տնտեսության առավելությունները թույլ են տալիս արագ կերպով լիկվիդացիայի յենթարկելու այն հարվածը, վոր վնասարարները

հասցրին ժողովրդական տնտեսությանը: Բազմաժյիռն պրոլետարիատի, կոյտնտեսականների ու չքավոր-միջակ մասսաների կոլեկտիվ կամքը, գլխավորված Կոմունիստական կուսակցության կողմից, հանդիսացավ այն գրանիտե պատնեշը, վորին ընդհարվելով վնասարարները ջարդեցին իրենց ճիրպները: Այդ կոլեկտիվ կամքը թույլ կտա արագ կերպով լիկվիդացիայի յենթարկելու վնասարարության հետեվանքները և ել ավելի արագ ընթանալու յենինյան դերեկտիվների կատարման ուղիով—տեխնիկա-տնտեսական տեսակետից հասնել և անցնել առաջավոր կապիտալիստական յերկրներին:

ԹԵԹԵՎ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՎԵՐԵԼՔ Ե ԱՊՐՈՒՄ

1931 թ. ԹԵԹԵՎ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ՏԵՄՊԵՐԻ ԱՃՄԱՆ ՏԱՐԻՆ Ե

Կոլեկտիվացման հուսկու աճի հիման վրա ամրանում ու զարգանում է թեթև արդյունաբերության հումքային բազան: Այդ բեկումները, նույնպես նաև հումքի նոր տեսակների և սուբոդատների ոգտագործման յայն հնարավորությունն արդեն թույլ են տալիս ընթացիկ տարում առաջ շարժելու թեթև արդյունաբերությանը և վճռախնորեն ընթանալու XVI կուսհամագումարի առաջադրած խնդիրների իրականացման ուղիով—«մասսայական սպառման ապրանքներ արտադրող արդյունաբերության ճյուղերի զարգացման ու ժեղացումը»:

Ժողովրդական տնտեսության պլանը 1931 թվի համար նախատեսել է թեթև արդյունաբերության արտադրանքի 28,8 %-ի աճ: Այսպիսով, յեթե նախորդ յերկու տարիներում թեթև արդյունաբերությանը վորոչ չափով դանդաղացրել եր աճի տեմպերը (1929 թ.—19,5 %-ի աճ, 1930 թ.—8,7 %), ապա արդեն ընթա-

ցիկ տարում այդ տեմայերը կբարձրացվեն մեկ տարում թեթև արդյունաբերության արտադրանքը համարյա 29 %-ով ավելացնել—դա արդեն այնպիսի բեկումն է, վորը թույլ կտա նշանակալից չափով բարելավելու արդ-ապրանքների մատակարարումը և նշանակալից չափով թուլացնել լայն սպառման ապրանքների պակասությունը:

Հարկավոր է նկատի ունենալ և այն, վոր բացի պետական խոշոր արդյունաբերությունից, լայն սպառման ապրանքների մի նշանակալից մասն էլ արտադրվում է մանր արդյունաբերության—մասնավորապես կոոպերատիվների—կողմից: Տնայնագործական—արտադրական կոոպերատիվ արդյունաբերությունն ընթացիկ տարում ավելի քան 3 միլիարդ ռուբլու լայն սպառման ապրանք կարտադրի—այսինքն մեկ ու կես անգամ ավելի, քան անցյալ տարի: Դա նույնպես զգալի չափով հնարավորություն կստեղծի՝ աշխատավորությունը հագուստով, կոշիկով, սննդամթերքով և լայն գործածություն այլ ապրանքներով մատակարարելու:

Պետական թեթև արդյունաբերության արտադրանքի 28,8 % ավելացումը—դա ալ ու «ձախ» ուղորտունիստների գրույթները գլխիվայր ջախջախող տեմպ է, վորը հնարավոր դարձավ միայն վորպես հետեւանք ծանր արդյունաբերության զարգացման վճռական նվաճումների: Ընթացիկ տարում էլ ծանր արդյունաբերությունը տրվում են զարգացման առաջընթաց տեմպեր, վորոնք սպառնում են արտադրության միջոցների արտադրության տեսակարար կշռի բարձրացումն արդյունաբերության ընդհանուր արտադրանքի մեջ: Թեթև ամբողջ արդյունաբերության 45 % աճի դեպքում թեթև ինդուստրիան համարյա պետք է աճի 29 %-ով, ապա ծանր արտադրությունն առատորանի 58,4 % աճ կտա: Հետեւաբար ծանր ինդուստրիան Թեթևից յերկու անգամ ավելի արագ է աճում: Ծանր արտադրություն տեսակարար կշիռը 1930 թվի 52,2 %-ի դիմաց 1931 թ. կբարձրանա 57,3 %-ի:

Թեթև արդյունաբերությունը բոլոր հնարավորություններն ունի հասնելու վոչ միայն 1931 թ. համար նախատեսված աճին, այլև այդ անցնելու: Թեթև արդյունաբերության սարքավորումը դեռ ընթացիկ տարում էլ ամբողջությամբ լեռնված չի լինի: Այսպես, բամբակազործական արդյունաբերությունը գոյություն ունեցող սարքավորմամբ կարող է համարյա յերկու անգամ ավելի բամբակ մշակել, քան նա կստանա ընթացիկ տարում: Բրդեղենի արդյունաբերությունը հումքով կբեռնվի միայն 65 %-ով, իսկ վուշի և կոշիկի արդյունաբերությունը—մոտավորապես 70 %-ով և այլն:

Նշանակում է, վոր սարքավորման կողմից վոչ մի արգելք չկա արտադրության ուժեղացրած զարգացման համար: Հարցը հումքի մեջն է: 1931 թ. հումքի ապրանքային մթերման հսկայական ավելացումն ընթացիկ տարում միայն վորոչ չափով կոգտադործվի արդյունաբերության կողմից, այն էլ միայն վերջին կվարտայում, դրա մեծ մասն արդյունաբերությունը կստանա հաջորդ տարում: Սակայն դա թեթև արդյունաբերությունն առաջ անհաղթելի դժվարություններ չի դնում: Թեթև արդյունաբերության բոլոր որակների խնդիրը կայանում է նրանում, վորպեսզի նրանք պայքարեն հումքի մատակարարումն այս տարում ավելացնելու համար, վորպեսզի արդեն ընթացիկ տարում սափսիմալ հնարավորության չափով բարձրագույն արտադրությունը: Ամբողջ խորհրդային հասարակականության հետ աշխատելով, վորպեսզի կոշտուսությունները և մենատնտեսները չուտ հանձնեն հումքը, պայքարելով հումքի մթերման արագ ծավալման համար, թեթև արդյունաբերությունը միաժամանակ պետք է լայն ֆրոնտով ծավալի հումքի նոր տեսակների և սուրոգատների կիրառումը: Ներքեում, արդյունաբերության առանձին ճյուղերը դիտելիս, մենք կտեսնենք, թե ինչպիսի մեծ հնարավորություններ ունենա այդ տեսակետից:

կառավարութիւնը, հաշիւի առնելով այդ հնարած վորութիւնները, ժողովրդական տնտեսութեան պլանը հաստատելուց հետո ապելացրել է միջանկի առաածըն ճյուղերի առաջադրանքները:

Հարկավոր է ձեռնարկութիւնները բոլոր ներքին հնարավորութիւններն ոգտադործել պլանը կատարելու համար: Իացի հումքի նոր տեսակների ոգտադործումից, թեթեւ արդյունաբերութիւնը պետք է այնպէս ռացիոնալ կերպով ոգտադործի հիմնական հումքը, վոր մաքսիմալ չափով նվազեցնի կորուստները: Բրդի յուրաքանչյուր գրամը, կաշու յուրաքանչյուր քառակուսի սանտիմետրը, ձիթապտղի յուրաքանչյուր կիլոգրամը պետք է խտորեն հաշիւ առնվի: Տնտեսական կիրառման հիման վրա և սոցիալիստական մեր-ցակցութեան ու հարկածայնութեան հիման վրա պետք է պայքարել հումքի ոգտադործման բարելավման ու բրակի իջեցման համար:

Հումքը խնայելու շատ մեծ հնարավորութիւններ ունենք մենք: Որինակի համար կարելի յե մատնանշել կարի արդյունաբերութիւնը, վորտեղ ձեռնացիոնայացման միջոցով կարելի յե նշանակալից չափով նվազեցնել կտորտանքները և դրանով ալելացնել հագուստի արտադրութիւնը: Այդպիսի հնարավորութիւններ ունի նաև կոշիկ արդյունաբերութիւնը: Մոսկվայում «Փարիզյան կոմունա» ֆաբրիկայում արտասահմանյան մասնագետ Ռիդզլը, առանց վորոշ դժվարութիւնների, կաշու 15 % խնայողութիւն ձեռք բերեց: Կորուստներն ալելի մեծ են տեքստիլ, ձիթահան, չաքարի և թեթեւ արդյունաբերութեան այլ ճյուղերում: Բայլչեփիկորեն պայքարել արտադրութիւնը ծախսելու համար, չընկճվել դժվարութիւնների առաջ—ահա թեթեւ արդյունաբերութեան յուրաքանչյուր աշխատավորի պարտականութիւնը: Ներքին միջոցների ոգտադործման ոպորտունիստական վերաբերմունքին պետք է ամենաանխնա հարկածը տալ: Այդպիսի ոպորտունիստական վերաբերմունքի նմուշ

մոտերս մենք ունեցանք ռեզինի արդյունաբերութեան մեջ: Ռեզինով լիարժեք վարչութիւնը, հենվելով հումքի բացակայութեան վրա, կանգնեցրեց ֆաբրիկաները և բանվորութեան անժամանակ արձակուրդ տվեց: Մինչդեռ ԽՍՀՄ ԺՏԳԽ-ի կատարման ստուգման սեկտորի հետադոտութիւնը ցույց տվեց, վոր ռեզինի արդյունաբերութիւնն արդիւնալանը կատարելու համար բավարար քանակի հումքով ապահովված է:

Ի՞նչպէս են ծախսվում թեթեւ արդյունաբերութեան առանձին ճյուղերն ընթացիկ տարում: Այդ հարցի պատասխանը տալիս է հետևյալ աղյուսակը (աղյուսակը տես հաջորդ էջում):

ՏԵՔՍՏԻԼ

Ամբողջ տեքստիլ արդյունաբերութիւնն ընթացիկ տարում 3.6 միլիարդ ռուբլու արտադրանք կտա—անցյալ տարվա 3.1 միլիարդ ռուբլու դիմաց: Անը կկազմի 15,4 %: Համեմատաբար վորք անը բացատրվում է նրանով, վոր տեքստիլ արդյունաբերութեան բոլոր ճյուղերն ընթացիկ տարում դեռ հումքի լուրջ դժվարութիւններ պիտի ապրեն: Միայն մետաքսեղենի արդյունաբերութիւնն է, վոր արտադրանքը կավելացնի 25,9 %-ով: Նշանակալից աճ կտա նաև բամբակեղենի արդյունաբերութիւնը— գործվածքների արտադրութիւնը կաճի 21,3 %-ով: Բրդեղենի և վուշի արտադրութիւնն, ընդհակառակն, կկրճատվի համեմատած անցյալ տարվան: Վուշի արդյունաբերութեան արտադրանքի կրճատումը բացատրվում է նրանով, վոր 1931 թ. բերքի հումքն արդյունաբերութիւնը կստանա միայն 1932 թվականին, իսկ այս տարի նա հարկադրված է աշխատելու անբավարար բեռնվածութեամբ: Բրդեղենի արդյունաբերութիւնը ցածր մակարդակով է աշխատում բնական հումքի, հատկապէս նուրբ տեսակի պակասութեան պատճառով: Այդ պակասը մո-

առկա տարիներում կվերացվի շնորհիվ սոցիալիստա-
կան խոշոր վոչխարաբուծական տնտեսությունների
ստեղծման:

Հումքի պակասությունը պարտավորեցնում է տե-
քստիլ արդյունաբերությունը հատուկ ուշադրություն
դարձնելու հումքի նոր տեսակների և նրա խնայողա-
բար ծախսելու վրա:

Բայց անհրաժեշտ է ասել, վոր դեռ շատ ու շատ
ձեռնարկություններում հումքի հեռ բարբարոսաբար
են վերաբերվում: Դեռ շատ մեծ են կորուստները:
կորուստները, այսինքն՝ հումքը մշակելիս արտադրու-
թյան պակասորդները կազմում են 8—15%: Յեթե
հիշենք, վոր 1929/30 թ. ամբողջ տեքստիլ արդյունա-
բերությունը մշակել է 600 հազար տոնն հումք և յեթե
ընդունենք, վոր կորուստը միջին հաշվով կազմել է
11—12%, այն ժամանակ կորուստը կկազմի վոչ պա-
կաս քան 70 հազար տոնն: Ծիշտ է, կորստի մի մասն
ոգտագործվել է այսպես կոչված կորստի դործված-
քում, բայց դա միայն աննշան չափով:

«Միմիայն մեր ֆաբրիկան, — ՍՍՀՄ բոլոր մանածա-
դործներին և մանածագործուհիներին ուղղված դե-
մոսի մեջ գրում են Տրյոխգորնի մանուֆակտուրայի
բանվորներն ու բանվորուհիները, — արտադրու-
թյան ժամանակ այնքան բամբակ են փչացրել, վոր հավա-
սար է ֆաբրիկայի 50 օրվա աշխատանքին: Իսկ ինչ-
քան է կորչում ամբողջ տեքստիլ արդյունաբերու-
թյան մեջ: Մենք չենք կարող սառնասիրտ վերաբերվել այս-
պիսի փաստերին ու թվերին: Այդ թվերը պարտալո-
րեցնում են մեզ վճռական պայքար մղել յուրաքանչյուր
կիլոգրամ բամբակի ռացիոնալ ոգտագործման հա-
մար: Պայքար կորուստների դեմ — դա քաղաքական
մեծ կարեւորություն ունեցող խնդիր է, վորի կառար-
ման համար մենք պատասխանատու յենք մեր կուսակ-
ցություն առաջ, յերկրի ամբողջ բանվոր դասակարգի
առաջ: Վերացնել կորուստները — դա նշանակում է մեր

	Չ ա մ է ի մ է ա վ ո Ր Ր	Արտադրանք		1931 թ. վեր- ադրում 1930 թ. վեր համե- նատությամբ
		1930 թ. վ	1931 թ. վ	
Տեքստիլ				
Բամբակեղեն . . .	միլ. մետր	2,337,5	2835	121,3
Բրդեղեն և շալեր . .	» »	129,9	125	96,3
Մետաքսեղեն . . .	» »	19,5	25,1	125,9
Վոշի գործվածքն . .	» »	183,3	176	96
Տրիկոտաժ . . .	միլ. ուղղի	319,2	422,6	132,4
Կարի	» »	1140,2	176,5	154,8
Կաշի-կոշիկ . . .				
Մեծ կաշիներ . . .	միլ. հատ	17,3	16,5	95,9
Փոքր կաշիներ . . .	» »	23,6	29	122,7
Կոշիկներ	միլ. գործ	63,7	84,6	123,1
Ռեզինի				
Կրկնակոշիկ . . .	» »	42,4	42,5 ¹⁾	100,2
Ճարպալի				
Ուն	հազար տոնն ²⁾	320	500	157
Լուցկու	միլ. արկղ	9,3	12,3	131,7
Հաթապակի . . .				
Հենապակի	միլ. ուղի	78	92,8	127,1
Աղի	հազար տոնն	3,1	4,7	152,2
Կենտրոնացվածություն	միլ. ուղի	23,7	39,6	166,7
Սննդի				
Շաքար շաքարով . .	միլ. ցենտն.	17,7	26	146,9
Պահածոներ . . .	միլ. տոն	366	955	265
Ռուսական յուղ . .	հազար տոնն	3,1	367,3	118,1
Մարդարի	» »	6,3	63,3	1004,7
Հրուշակեղեն . . .	» »	320,4	575,8	179,7
Դյանակներ	միլիարդ հատ	62	72,4	116,8
Մախրեղ	հազար արկղ	3,224	3998	124

1) Վերջին ժամանակներս կրկնակոշիկ արտադրելու պլանը
բավականին մեծացել է (նայեցեք ստորև):

2) Պայմանական մագորդանքով (ստորնայն քառասուն տոկո-
սանի արկղների վերածելով):

յերկրի աշխատավորութեանը լրացուցիչ կերպով տա-
նակ հազարավոր մետր լավ վորակի գործվածք տալ:

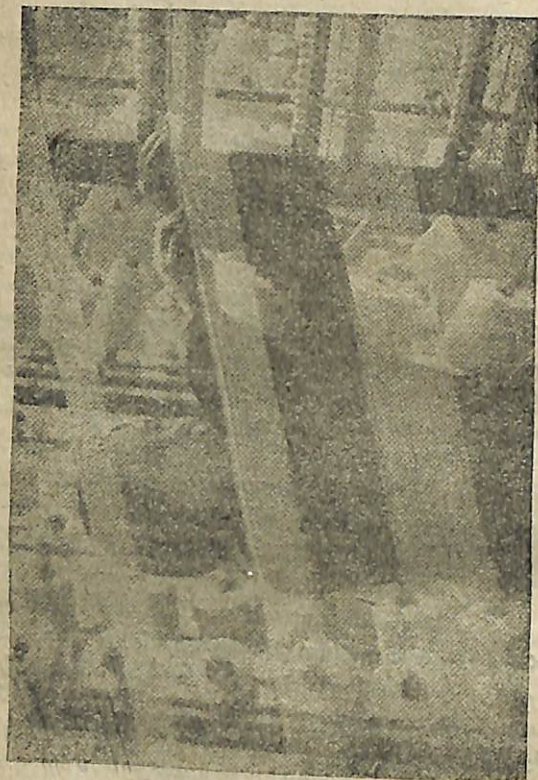
Կարի արդյունաբերութիւնը հսկայական քանա-
կութեամբ ապրանքի կտորտանքներ եւ տալիս: Այդ
կտորտանքները, նույնպէս նաեւ ցնցոտիներն ու լաթե-
րը կարելի չէ գզգզել և նրանցից բեզեներիւրյան (ալ-
սինքն՝ մերածնամ) բուրդ, բամբակ, մետաքս ստա-
նալ: Մենք արտադրութեան մեջ կիրառում ենք, այն
եւ շատ աննշան չափով, բեզեներիւրյան բուրդ և մա-
սամբ եւ մետաքս, սակայն տեքստիլային արտադրու-
թեան մեջ միանգամայն չենք ոգտադործում բամբա-
կեղենի ցնցոտին ու լաթը: Մինչդեռ Գերմանիայում
պատերազմի ժամանակ մինչև 40 % բեզեներիւրյան
բամբակ ու փչացած բամբակեղեն խառնելով՝ ստա-
նում եյին շատ բարձր տեսակի բամբակեղեն գործ-
վածք:

Բեզեներիւրյանց եւ կարելի չէ վոչ միայն ցնցոտին
ու լաթը, այլ նաեւ թուի ու պարանի կտորտանքները:
Գլուտարար րնկ. Արեֆյեւի հնարել եւ վոչ շատ բարդ
մեքենա—չպաղատ ու պարան գզգզելու համար: Ստաց-
վում ե թելախուրձ, վորին 50 % բնական թելախուրձ
խառնելով, կարելի չէ ստանալ այնպիսի չպաղատ ու
պարան, վորն իր վորակով չի զիջի արտասահմանյան
հումքից պատրաստվածին: Ընկ. Արեֆյեւի մեքենայի
անհրաժեշտ քանակն արագ կերպով շինելը և չպա-
ղատների ու պարանների կտորտանքի հավաքի կազմա-
կերպումը՝ հնարավորութիւն կտան կանեփի արդյու-
նաբերութեանը մոտ 20—25 հազար տոնն հումք լրացու-
ցիչ ստանալու:

Տեքստիլ արդյունաբերութեան ծավալման համար
հսկայական ռեզերվ կտա կոտոնինը: Այսպէս և կոչ-
վում այն բամբականման թելախուրձը, վորն ստաց-
վում ե գանգուր—վուշից, խծուծից, փչացած վուշից,
այսինքն՝ վուշադործութեան համար անպետք՝ կեղեվի
թելախուրձերից—մշակման հատուկ ձևերով, վորը
կոտոնիզացիա չէ կոչվում: Կոտոնինը գործ եւ ածվում

բամբակեղենի և բրդեղենի արտադրութեան մեջ, վոր-
պես ավելացում բրդի և բամբակի վրա: Նրանից ե
պատրաստվում հազուստի մեջ դրվող բամբակը:
Կոտոնինի արտադրութիւնը մեզ մոտ մոտենալ ե կաղ-
մակերպված: Վնասարարները նրա ծավալումն ամեն
կերպ կասեցնում եյին: Այժմ նա դեռևս անբավարար
տեմպով ե զարգանում: 1929—30 թ. 3 հազար տոննից
մի քիչ ավելի կոտոնին ե պատրաստվել: 1931 թվի նա-
խատեսված ծրագրով, ճիշտ ե, պետք ե մշակվի 19
հազար տոնն կոտոնին, բայց կոտոնինի ֆաբրիկաներն
այնպիսի տեմպով են աշխատում, վորը չի ապահովի
այդ պլանի կատարումը: Մինչդեռ այս բնագավառում
մենք բացառիկ հնարավորութիւններ ունենք: Տարեց-
տարի մեծանում են մեր դանդուր—վուշի ցանքերը:
Ընթացիկ տարում այդ ձիթատու կուլտուրայով ցան-
ված կլինի 600 հազար հեկտար տարածութիւն: Գան-
գուր—վուշի ցողունը, վորն առաջ փովում եր անապուն-
ների տակը—կոտոնին սուանալու հումքն ե: Քաթանի
ցնցոտին, լաթը, վուշի նախնական մշակման, մանիլու
և կարի արտադրութեան մնացորդները—բոլորը ծա-
ռայում են կոտոնինի արտադրութեանը: Հարկավոր
ե սուր բեկումն առաջ բերել կոտոնինի արտադրութեան
մեջ, բարելավել նրա վորակը և ծավալել նրա արտա-
դրութիւնը հնարավորին չափ կարճ ժամանակամիջո-
ցում:

Կարիք չկա թվարկելու տեքստիլ արդյունաբե-
րութեան հումքի արդեն հայտնաբերված և հայտնա-
բերվող բոլոր աղբյուրները: Կարելի կլինեն մատնանել
ՏԱԳՀԻ-ի մշակած ձևը—սպանդանոցային մնացորդնե-
րից (Վլերից) և տորֆից բրդին փոխարինող թելախուրձ
ստանալը, բրդեղենի արդյունաբերութեան մեջ վուշի
կիրառման հնարավորութիւնը, թաղիօից բրդի թել
ստանալը և այլն: Այդ հնարավորութիւնները շատ մեծ
են: Հարկավոր ե բայլընդիկորեն պալքարել նրանց ող-
տադործման համար, հասնելով, հնարավորին չափ,

Տեֆանի Գիզանտում (Իվանովովոգրենսկի մելանոի կոմբինատ) : Բանվորուհին հիմնով մեֆենայի առաջ :

արտադրության մաքսիմալ ծավալման 1931 թվին և ոտեղծելով բոլոր տեխնիկա-տնտեսական նախադրյալները՝ տեքստիլ արդյունաբերության սարքավորումը 1932 թվին—Հնդամյակի չորրորդ և վերջին տարում—լիովին ծանրաբեռնելու համար :

Հարկավոր է սուր բեկումն առաջացնել տեքստիլ արդյունաբերության աշխատանքներում : Առաջին կիսամյակում տեքստիլ արդյունաբերության բոլոր ճյուղերից միայն բրդեղենի արդյունաբերությունն է իր կիսամյա պլանը կատարել (104,5 %-ով) : Բամբակեղենի արդյունաբերությունը վեցամսյա պլանը միայն 94,5 %-ով է կատարել : Պլանի կատարման ավելի փոքր տոկոսը ափել է վուշի արդյունաբերությունը :

Յերկրորդ կիսամյակը տեքստիլ արդյունաբերության հումքային ռեսուրսների (հատկապես բամբակի) ավելացում կտա : Տեքստիլ արդյունաբերության բոլոր աշխատակիցների խնդիրն է—բայլչեկորին լիկլիզա-ցիայի յենթարկել պլանի կատարումն արգելակող բոլոր հիմնական պատճառներն ու արմատահան անել դիմազրկությունն ու հավասարեցումը, կիրառել տնտեսաշփարկ, ապահովել սոցիալիստական կուտակումը և ճիշտ ոգտադրվել ունեցած հումքը :

Հուլիսն ու ոգոստոսը տեքստիլ արդյունաբերության աշխատանքներում զգալի բարելավում մտցրին : 1931 թվի հուլիսին, համեմատած նախորդ տարվա հուլիսի հետ, բամբակեղենի արտադրանքն աճեց 2 1/2 անգամ : Բրդեղենի արտադրությունը հունիսի հանդեպ աճեց 14 %-ով : Սակայն առաջին կիսամյակի նկատմամբ մեծացրած պլանը՝ չի կատարվում : Պարտքը մեծանում է : Նա պետք է լիկլիզացիայի յենթարկվի :

Թեթև արդյունաբերության ճյուղերից մեկը, վորը հիմնականում Հնդամյակը յերեք տարում է կատարում, կարի արդյունաբերությունն է : Արդյունաբերության այդ ճյուղը հեղափոխությունից առաջ մեզ մոտ համարյա գոյություն չուներ : Հեղափոխությունից հետո

Չնայած այսպիսի աճին, Կոչիկի պահանջը դեռ չի բավարարված: Տրեխավոր հին դյուղը հեռավոր անցյալի սեփականություն է դարձել: Կոչիկտիվիզացիան և քաղաքային պրոլետարիատի կուլտուր-տնտեսական մակարդակի բարելավումը կոչիկի արդյունաբերությունը հսկայական պահանջներ են ներկայացնում: Ընթացիկ տարում ԺՏԳՍ-ի յենթակա արդյունաբերություններում կոչիկի արտադրությունը հասցվում է 84,6 միլիոն զույգի (փոխանակ հնգամյակի վերջին տարվա համար նախագծված 80 միլիոն զույգի): 1930 թ. համեմատությամբ ավելացումը 23 % է կազմում, սակայն այս ել, իհարկե, դեռ անբավարար է:

Ընթացիկ տարում հումքի հիմնական տեսակների ռեսուրսները թույլ են տալիս միայն 60 միլ. զույգ կոչիկ բաց թողնելու: Այսպիսով սուբյեկտների կիրառումը հնարավորություն կտա համարյա 25 միլ. զույգով ավելացնելու արտադրությունը: Սակայն հումքի նոր տեսակների ոգտադործման հնարավորությունն այդ թվով չի սպառվում: Յեկող տարի, յերբ կհաջողվի լայն ծավալել սուբյեկտների արտադրությունը, պետական կոչիկ արդյունաբերությունը կարող կլինի մինչև 130 միլ. զույգ կոչիկ արտադրել (խսկ տնայնագործական արդյունաբերությունը կարող կլինի մինչև 30 միլ. զույգ կոչիկ արտադրել):

Վորո՞նք են այդ հնարավորությունները:—Արհեստական կաշի, կաշուն փոխարինող նյութեր և յերկրորդական տեսակի հումքից կաշվեղեն ապրանք պատրաստելը:

Ոոգի կաշին, չան մորթին, ծովային կենդանիների ու ձկների կաշին—այդ բոլորը հումքի նոր տեսակներ են, վորոնք լայնորեն ոգտադործվում են կաշվեղենի արդյունաբերության մեջ վոչ միայն մանր արդուզարդային ապրանքներ արտադրելու համար, այլ նաև ներքանակաշի պատրաստելու համար:

Այդ ռեսուրսները մեծացնելու հնարավորություն—

ները դեռ չառ հեռու յեն սպառված լինելուց: Մասնավորապես ծովային կենդանիների մորթիներ կաշու դործարաններին տալը մենք կարող ենք նշանակալից չափով ավելացնել և այդ կնչպես վորսի քանակը մեծացնելու ուղիով, նույնպես և մորթի քերծելու և պահելու ձևերը բարելավելով: Ներկայումս մեծ քանակությամբ մորթիներ անպետքանում են, ծախսվում և պահվում՝ ճարպով հագեցվում են (դրա համար ել դրանցից անհնար է դառնում պինդ ապրանք ստանալը) և այլն: Ձկան կաշու հետ բարբարոսաբար վերաբերվելը նույնպես նվազեցնում է կաշվեղենի արդյունաբերության հումքային ռեսուրսները: Հարկավոր է հասնել այն քանին, վոր ձկնարդյունաբերությունը փոփոխի հումքի այն տեսակների պատրաստման մեթոդները և ավելացնի կաշվեղեն արդյունաբերությանը ծովային կենդանիների ու ձկան կաշի տալը:

Կոչիկի արտադրության մեջ բնական կաշուն փոխարինող արհեստական հումքի արտադրությունը միայն ընթացիկ տարումն է ծավալվելու: Այժմ գլխապես արտադրվում են այնպիսի սուբյեկտներ, վորպես բնական կաշուն փոխարինում են տափանի (СТЕЛЬГА), կոչիկի յետեի մասի, քթի և կրունկի պատրաստման դործում (կաշի-խավաքարտ, կոժիմիտ (КОЖИМИТ), ստաբիլիյան հյուսվածք, գրանիտով և փայտյա կրունկներ): Ներքանակաշի յե պատրաստվում նմանապես ռեզինից, խրոմի կտորտանքներից և այլն: Ընթացիկ տարում 17 հազար տոնն զանազան տեսակի սուբյեկտներ պետք է պատրաստվեն: Հաջորդ տարի նրանց արտադրանքը միքանի անգամով ջորդ տարի կավելացվի: Պետք է հասնել այն քանին, վոր սուբյեկտների բնագավառում արված բոլոր նոր դյուտերն արագ կերպով կիրառվեն արդյունաբերության տերն արագ կերպով կիրառվեն կոչիկի քիթը պատմեջ: Այդ դյուտերը, վորոնք այժմ կոչիկի արդյունաբերության հումքային ռեսուրսների նշանակալից մեծացում են խոստանում: Որինակի համար կարելի յե

մտանահել վիսկոդայից արհեստական ներբանակաչի արտադրելու վրա :

Վիսկոդա—դա փայտանյութի մշակման արտադրանքն է, վորից արհեստական մետաքս է ստացվում : Հենց այդ նույն վիսկոդայից, համապատասխան ձևով մշակելով, ստացվում է արհեստական ներբանակաչի, վորն իր ամրությամբ յետ չի մնում բնական կաշուց : Հարկավոր է արագ կերպով կաղմակերպել վիսկոդային ներբանակաչու արտադրությունը : Հարկավոր է ժամկետին ալարտել Յարոսլավի ռեզինի կոմբինատի շինարարությունը, վորը ռեզինե ներբանակաչի պետք է արտադրի (բացի դրանից ռեզինե ներբանակաչի արտադրվում է «Կրասնի Տրեուգոլնիկ» գործարանում և մոտերս Իվանովսկում գործի գցված «Կոմսուրոգաստ» տրեստի գործարանում) :

Ունենալով այս բոլոր հումքային հնարավորությունները և իրականացնելով ռացիոնալիզատորական այն միջոցառումները, վորոնք բանուժի և հումքի հսկայական խնայողություն են տալիս, կաշվեղենի արդյունաբերությունը պետք է յերրորդ և չորրորդ կվարտալներում լիկվիդացիայի յենթարկի առաջին կիսամյակի ճեղքվածքը, յերբ, չնայած անցյալ տարվա համեմատությամբ նշանակալից աճին, պլանը թերակատարվել է 16,9 %-ով : Հունիս ամսում սկսված բեկումը (միայն այդ ամսում կոշկի արտադրությունն աճել է համարյա 10 %-ով) դեռ ծավալուն հարձակման չի վերածվել : Կաշվեղենի—կոշկի արդյունաբերությունը, ընկ. Ստալինի ցուցմունքների հիման վրա վերակառուցելով իր աշխատանքները, պարտավոր է, ինչ էլ վոր լինի, կատարել յերրորդ վճռական տարվա պլանը :

Թեթև արդյունաբերության բոլոր ճյուղերի մեջ կաշու արդյունաբերությունն առաջինն է, վոր ծավալել է սուրբգաղտների արտադրությունն ու գործածությունը : Կաշու արդյունաբերության խոշորագույն ծառայությունը կայանում է նույնպես և նրանում, վորը

նա արագ կերպով ծավալել է դարադման նյութերի արտադրությունը : Վերջին տարվա ընթացքում մի շարք գործարաններ են կառուցվել դարադման եքստրակտ արտադրելու համար : 1930 թ. գործի յեն գցված 6 եքստրակտի գործարաններ, ընթացիկ տարում գործիկցվեն ելի 5 գործարաններ : 1931 թ. դարադման նյութերի արտադրանքը 1930 թ. նկատմամբ կավելանա համարյա 65 %-ով : Դրա հետևանքը կլինի այն, վոր մենք 1931 թվին միանգամայն կազատվենք արտասահմանից դարադման եքստրակտ ներմուծելուց, վորը հեղափոխությունից առաջ բացառապես ներս եր մուծվում արտասահմանից :

ՌԵԶԻՆ

Ռեզինի արդյունաբերությունն արագ քայլերով զիմում է դեպի հումքային անկախությունը : Այդ արդյունաբերության հիմնական հումքը—կաուչուկը, վորն ստացվում է արեադարձային բույսերի նյութից, մենք, ինչպես նաև յեվրոպական յերկրների մեծ մասն ու ՀԱՄՆ-ը, հարկադրված ենք ներմուծելու անգլիական կապիտալի մենավաճառի կրունկի տակ գտնվող դաութային և կիսադաութային յերկրներից :

Պայքար կաուչուկի համար—յերկու իմպերիալիստական պետությունների—ՀԱՄՆ-ի և Անգլիայի—միջև համաշխարհային տիրապետության համար մղվող պայքարի ամենակարևոր և չդադարող երևանատներից մեկն է : Կաուչուկի համար մղվող պայքարում մենք կանցնենք Ամերիկայից :

Բացի Անգլիկական մեքսիկական գվալուլա բույսի սլանաացիաներ կաղմակերպելուց, վորոնք ընթացիկ տարում բռնելու յեն 125 հեկտար տարածություն, իսկ հաջորդ տարում—մինչև հազար հեկտար, մենք, ընթացիկ տարում, կցանենք մոտ 14 հազար հեկտար ամենաչափ կաուչուկատու տառ—սպող բույսը, տար ամենաչափ կաուչուկատու լեռներում 1930 թվին : վորը գտնվել է Կապակատանի լեռներում

Տառապանքը մինչև հասնում 16-20% կառուցուկ է տալիս (վորոշ դեպքերում նրանում կառուցուկի պարունակությունը հասնում է մինչև 40 %-ի)։ Նա զգալի չափով դերազանցում է նույն Կաղակառուցի սարերում մինչ այդ գտնված կառուցուկատու բույսին—խոնդրիլային։ 1931 թ. առաջին չորս ամիսներում ռեզինի արդյունաբերությունը տառապանքից արդեն 23 հազար կիլոգրամ կառուցուկ է ստացել։ Իսկ սկսած հունիսի 1-ից «Կառուցուկոնոս» տրեստը ռեզինի արդյունաբերությունն ամսական 60 հազար կիլոգրամ կառուցուկ պիտի տա։ Մոտակա տարիներում ռեզինի արդյունաբերությունը կարգավիճակի խորհրդային կառուցուկով։

Տառապանքը— դա հիմնական կառուցուկատու բույսն է։ Նրա վրա, նույնպես նաև գլաշուկայի ու կենդիւրի վրա, վորպես բույսերի, վորոնք կառուցուկի մեծ տոկոսն են տալիս և վորոնցից հեշտ է կառուցուկ ստանալը, պետք է կենտրոնացվի գլաշուկա ու շաղթությունը։ Կառավարությունը վորոշմամբ, ընդունված 1931 թվ. հունվարին, տառապանքի պլանտացիաները, մոտակա 3-4 տարում, պետք է ընդարձակվեն մինչև 60-70 հազար հեկտարի, իսկ գլաշուկայի պլանտացիաները—մինչև 20-25 հազար հեկտարի։ Կառուցուկ ոտանալու համար հարկավոր է հասնել քենդիւրի տերեւների լիովին ուտիլիզացիային (ոգտագործմանը), վորը բաղմացվում է բամբակին ու բրդին փոխարինող թելախորձ ստանալու համար։ 1933 թ. քենդերը բռնած տարածությունը պետք է հասցվի մինչև 300 հազար հեկտարի։

Միայն թե, գլաշուկա ու շաղթությունը դարձնելով ամենաարժեքավոր կառուցուկատու բույսերի վրա, հարկավոր է միաժամանակ շարունակել գիտական-հետազոտական աշխատանքները նաև մյուս կառուցուկատու բույսերի—խոնդրիլայի և վատոնիկի—ուղղությամբ։ Շատ հնարավոր է, վոր նոր կառուցուկատու բույսեր գտնվեն։ Մասնավորապես վերջերս Հայաստանի և

ինքնավար Նախիջևանի լեռներում գտնվել է կանառամաբույսը, վորը մինչև 18 % կառուցուկ է պարունակում։ Թե ինչքան արժեքավոր է այդ նոր կառուցուկատու բույսը, ցույց կտա հետագա հետազոտությունը։ Համենայնս, ցույց կտա այժմ բավարար բազա ունենալ, վորպեսզի դեպ մենք այժմ բավարար բազա ունենալ, վորպեսզի մոտակա տարիներում լայն ծավալներ ռեզինեզինի արտադրությունը, վերջ տալով արտասահմանից կառուցուկ ներմուծելուն։

Բացի խորհրդային կառուցուկատու բույսերի մշակումից, մեր տեխնիկական միտքը համառ կերպով աշխատում է արհեստական (սինտետիկ) կառուցուկի արտադրության հարցի վրա։ Այդ բնագավառում ել մենք խոշոր նվաճումներ ենք ձեռք բերել։ Նախկին պատերազմից արհեստական կառուցուկի առաջին մեծ պարտիան արդեն հասցվել է «Կրասնի Տրեուգոլնիկը» մշակման համար։ Դա—սինտետիկ կառուցուկի առաջին պարտիան է վոչ միայն ԽՍՀՄ-ում, այլ և ամբողջ աշխարհում, վորն ստացվել է վոչ թե լաբորատորիաներում, այլ գործարանային պայմաններում։ Բացի դրանից, սպիրտից կառուցուկ ստանալու լաբորատորիական փորձեր են նույնպես միանգամայն բարեհաջող արդյունքներ են տվել։ Մենք կանգնած ենք ԽՍՀՄ-ում քիմիական արդյունաբերության մի նոր, կապիտալիստական յերկրորդ ճյուղի վրա—հետազոտություն չունեցող ճյուղի—արհեստական կառուցուկի արտադրության—ծավալման նախորդակին։

Կառուցուկի անկախությունը պայքարի այդ հաջողությունները թույլ կտան մոտակա տարում չունեցած տեմպերով ծավալելու ռեզինի արդյունաբերության այդ ճյուղի արտադրությունը։ Արդյունաբերության այդ ճյուղի ժողովրդական-տնտեսական նշանակությունը վորոշվում է վոչ այնքան նրա բաց թողած անմիջական սպառումով, որքան, գլաշուկա, նրա դեման ապրանքովը, վորքան, գլաշուկայի և պաշտպանունաբույսի յերկրի ավտոմոբիլիզացիայի և պաշտպանունաբույսի բարձրագույն գործում։ Ավտոշինության կուլթյան բարձրագույն գործում։ Ավտոշինության կուլթյան բարձրագույն գործում պահանջում է, վոր միաժամա-

նակ զարգանա նաև ավտոեղինի արտադրությունը: Բացի դրանից ռեզինի արդյունաբերությունը մեծ քանակությամբ բաց է թողնում տեխնիկական իրեր (չարժիչ փոկեր և այլն): Դրա հետ կապված ռեզինի արդյունաբերությունն առաջ է քաշվում, վորպես ժողովրդական-տնտեսության լրջագույն խնդիրներից մեկը: Ընթացիկ տարում, 518 նորակառույցների թվում, առաջին հերթին գործի կղզվի Յարոսլավում ռեզինի խոշորագույն կոմբինատը:

Ընթացիկ տարվա համար պլանով նախատեսված էր նշանակալից չափով (ավելի քան 20%) ավելացնել ռեզինի արդյունաբերության արտադրանքը 1930 թ. համեմատությամբ. ռեզինի արդյունաբերությունը 1930 թվին 315 միլիոն ռուբլու իրեղեն է բաց թողել, 1931 թվին, պլանի համաձայն, նա պետք է բաց թողներ 381 միլ. ռուբլու արտադրանք: Միայն թե յերկրի ավտոմոբիլիզացիայի խնդիրը և ռեզինի տեխնիկական իրերի պահանջի մեծացումը հարկադրել են արտադրության հիմնական աճն այդ ուղղությամբ կատարել, իսկ կրկնակիորեն արտադրությունը նախադեմել է համարյա 1930 թ. չափ:

Առաջին կիսամյակում ռեզինի արդյունաբերությունը զերակատարել է պլանը (մասնավորապես կրկնակիորեն արտադրանքը—6%-ով): Հումքի դրություն բարելավման հետ կապված ռեզինի միավորումը նշանակալից չափով ավելացրել է յերկրորդ կիսամյակի պլանը: Յերկրորդ կիսամյակում ռեզինի արդյունաբերության ընդհանուր արտադրանքը 11% անոսով կզերադանցի նախնական պլանը: Մասնավորապես կրկնակիորեն ավելացված է լեկինգրադի կոմբինատում 15,9 միլ. գույգով, իսկ «Կրասնի Բոգատիրում»—6 միլ. գույգով:

Սակայն ռեզինի արդյունաբերության աշխատանքը յերկրորդ կիսամյակի առաջին ամիսներում չի կարելի բավարար ճանաչել: Ճիշտ է, արտադրանքի քանակն ա-

ճում է, ռեզինի կոչիկների արտադրությունն սղոստոս ամսին անցյալ տարվա համեմատությամբ աճել է 80 %-ով, բայց նա դեռևս հետ է մնում պլանից: Ոգոստոսյան պլանը միայն 77 %-ով է կատարված: Ընկ. Սոսոլինի ցուցմունքներին համապատասխան ապահովելով աշխատանքի ճիշտ կազմակերպումը, ռեզինի արդյունաբերությունը պետք է իր պլանը կատարի:

ՈՃԱՌ

Մասնանների աճող կուլտուրական պահանջներին սպասարկող արդյունաբերության շյուղերի մեջ ճարպի արդյունաբերությունն ամենահետամնացն է հանդիսանում:

Մինչև այժմ ոճառի արտադրության զարգացումն արգելակվում էր հումքի պակասից: Ոճառի արտադրության հիմնական հումքը—բուսալուղն է: Զիթահան արդյունաբերության արտադրանքը դեռ հեռու յե ժողովրդի պահանջներին բավարարելուց: Դրա համար էլ ոճառագործությունը չի կարողացել բավարար քանակով հումք ստանալ: Ահա թե ինչու 1930 թվին և 1931 թվին սկզբում ոճառագործությունը բեռնափորված է յեղել վոչ ավելի քան 50-60 %: 1931 թ. հսկիչ թվերով ընթացիկ տարում ոճառի արտադրությունը պիտի կազմեր 260 հազար տոնն: Այդ առաջադրանքը բացարձակապես անբավարար էր վոչ միայն բնակչության պահանջների համեմատությամբ, այլ նաև այն հնարավորությունների համեմատությամբ, վորն ունի ճարպի արդյունաբերությունը հումքի նոր տեսակների և սուրողատների կիրառման բնագավառում: Բեխելով այս բոլորից, կառավարությունը վերաքննեց ճարպի արդյունաբերության պլանը և 1931 թվին ոճառի արտադրության ծրագիրը վորոշեց 500 հազար տոննի սահմանում, վորը, համեմատությամբ անցյալ տարվա հետ, ավելի քան մեկուկես անգամ մեծ է: Ըստ վորում ոճառագործական արդյունաբերության մատակարարումը

բուսայուղերով պետք է ավելանա միայն 18-19% -ով:

Այսպիսով թեթև արդյունաբերության նաև այս ճյուղում սուր կերպով դրվում է սննդատու ճարպին փոխարինող հումքի նոր տեսակների հարցը:—Գարպի (կանիֆոլի), ոգտագործված ճարպի, ձկան և ծովային կենդանիների ճարպի, միլոնավթի և այլն: Միայն թե մի շարք կազմակերպություններ մինչև վերջին ժամանակներս դեռ անհրաժեշտ միջոցների չեն փնտրել, վորպեսզի կատարեն այդ վորոշումը:

Հումքի կարևորագույն տեսակներից մեկը հանդիսանում է միլոնավթը, վորն ստացվում է նավթարդյունաբերությունից, վորպես մնացորդ նավթի գոման: Ընթացիկ տարում նավթարդյունաբերությունը պետք է տա վոչ պակաս քան 25 հազար տոնն միլոնավթ:

Անտառանյութերի քիմիական արդյունաբերությունը ճարպի արդյունաբերությունը պետք է 60 հազար տոնն գարավիտա տա, վորը նույնպես բուսայուղերին փոխարինող հումքի կարևորագույն տեսակն է հանդիսանում:

Ճարպի արդյունաբերությունը վոչ պակաս քան 20 հազար տոնն հումք պետք է ստանա «Սայուղուրից»: Մենք մեծ հնարավորություններ ունենք ծովային կենդանիների ճարպի արտադրությունը զարգացնելու: Վերջապես ձկնաթղթյունաբերությունը պետք է կարգավորի ձկնամշակման մնացորդների ոգտագործումը, վորը նույնպես նշանակալից չափով ճարպանյութեր կտա: Անհրաժեշտ է նույնպես ծավալել ճարպահալերի և ուտիլաբաղվորումների ցանցը—սատկած անասունների ուտիլիզացիայի լենթարկելու համար: Դա ընթացիկ տարում ոճառագործական արդյունաբերությանը վոչ պակաս քան 35 հազար տոնն ճարպ կտա և նշանակալից քանակությամբ էլ պարարտանյութ:

Հատուկ լվացքի կավեր (կիլ), վորի չերտեր կան Ղրիմում, Անդրկովկասում և ուրիշ վայրերում, արհեստական (սինտետիկ) ճարպային թթվումներ, ճարպային սապրոպիլանների հսկայական չերտեր, վորոնցից

կարելի չէ ստանալ ճարպային թթվումներ ոճառագործության համար (մասնավորապես բալսաշիտի չերտեր, Բալսաշ լճի յեղերքին—կադակստանում)—այս բոլորը վոչ միայն կապահովեն 1931 թ. ավելացրած ծրարը, այլ նաև հնարավորություն են տալիս դրի կատարումը, այլ նաև հնարավորությունը հասցնելու արդեն 1932 թվին ոճառի արտադրությունը հասցնելու այնպիսի չափերի, վոր լիովին ապահովի բնակչության աճող պահանջը: Կառավարութունն անհրաժեշտ է գտել 1932 թ. ոճառի արտադրությունը հասցնել 1 միլիոն տոննի, այսպիսով ընթացիկ տարվա համեմատությամբ ծրագրերը յերկու անգամ ավելացնելով:

Ոճառագործությանը հումք մատակարարող բոլոր կազմակերպությունների և հենց իրա, ոճառի արդյունաբերության խնդիրը կայանում է նրանում, վորպեսզի հասնեն այդ պլանի կատարմանը:

Մինչդեռ ոճառի արդյունաբերությունների մեծ մասն անտակարարող կազմակերպությունների մեծ մասն անտակարարող կազմակերպություն են հայտնաբերել, թույլատրելի թափթիվածություն են հայտնաբերել, «Սայուղնիվթը» և «Սալսկ միքանիսն էլ» («Լեսխիմը»), «Սայուղնիվթը» և «Սայուղուտիլիտիլոյն» նույնիսկ հակառակ են ԱԳՈ-ի վորոշումները: Այս բոլորի և ոճառագործական արդյունաբերության միավորման կողմից անբավարար ղեկավարության ղեկավարումով ոճառի արտադրության պլանը բուժյան պատճառով հետևյալ չափով է կատարվել.—ՈՍՖՆ 211 կվարտալում հետևյալ չափով է կատարվել.—67% -ով, Ուկ-ի ԺՏԳՆ-ի ձեռնարկություններում—59,7% -ով, Մատոդկոմատի ձեռնարկություններում—65% -ով:

ՈՍՇՄ Ժողկոմիտրհին կից կատարման հանձնաժողովը 1931 թ. ոգոստոս 5-ի վորոշումով գտել է, վոր

«Կուսակցության և կառավարության կարևորագույն դերեկտիվի այսպիսի թերակատարումը նշանակալից չափով բացատրվում է բյուրոկրատական, անհոգ վերաբերմունքով դեպի սպառող լայն ժառանգների կարիքները, բթությունը և իրենց աշխատանքները բալլեվիկորեն վերակառուցելու

ձևերակորդուելով՝ մի չարժե տնտեսական մարմինների ու աշխատակիցների կողմից, վերջերս պատասխանատու չեն Ալմու-դերենկտիվների կատարման համար 1931 թ. ոճառադրոծու-թյան ծրագրի մասին»։

Կատարման հանձնաժողովը նշելով մի շարք միջոցառումներ ճեղքվածքն արագ կերպով լիկվիդացիայի յենթարկելու համար, առաջարկել է ՌՍՀՄ ԺՏԳՍ-ին և Մատակարարման ժողովուն, դատել տալ այն անհնափորություններին, վրոնք պատասխանատու յեն ԱՊՍ-ի գերեկտիվների կատարման համար :

Կատարման հանձնաժողովի վորոշման հիման վրա պետք է համապատասխան կազմակերպություններին ստիպել, վոր նրանք ընթացիկ տարում պայմանավորված քանակություն Գումքը հանձնեն: Հարկավոր է հումքի այդ տեսակների արտադրություն ծավալումն ապահովել 1932 թվին: Վերջապես, հարկավոր է լայն ծավալել գլխավորան-հետադրոտական աշխատանքները հումքի նոր տեսակների վորոնման համար, վորոնք գեո. արդյունաբերական սլրակտիկայում չեն կիրառվում:

ՄՆՆԴԻ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

Կարելիորագուշին նշանակութիւնն ունի թեթեւ արդշտունաբերութեան այն խումբը, վորը գտնվում է Մատթոզիկումատի հովանավորութեան տակ: Դա սննդի արդշտունաբերութիւնն է: Սննդի արդշտունաբերութեան ռեկոնստրուկցիան, նրան տեխնիկական բարձր աստիճանի վրա դնելը, հնարավորութիւն է տալիս սննդային հումքի մեծ կորուստների առաջն առնել: Վորպես որինակ կարելի չէ մատնանշել այն, վոր մինչև վերջին տարին տեխնիկայես բարձր մսի արդշտունաբերութիւնն չունենալու պատճառով, մենք մորթվող անասունի կենդանի քաշի միայն 60 տոկոսն էլինը ոգտագործում: Ամերիկյան մսի արդշտունաբերութեան մեջ կենդանի քաշի մինչև 95 տոկոսն ոգտագործվում է: Այսպիսով մսի հումքի օրեյի քան $\frac{1}{3}$ մասն իդուր կորչում էր, այն ժա-

մասնակ, յերբ մի արդյունաբերութեան ժամանակակից տեխնիկայի կիրառման պայմաններում այդ կորուստները համարյա վերացվում են, և յերկիրը լրացուցիչ կերպով կառանա նշանակալից քանակով յամբ սննդատու և տեխնիկական արտգույտներ:

Թեթև արդյունաբերության բոլոր ճյուղերի մեջ
մենդի արդյունաբերությունն ամենից ավելի յե կապված
է զուղտանտեսությամբ։ Իրա համար ել զուղտանտեսու-
թյան կոլեկտիվիզացիան սննդի արդյունաբերության
ուժեղ աճի համար հնարավորություններ կստեղծի։
Մյուս կողմից, սննդարդյունաբերության զարգացումն
իր հերթին կարագացնի գյուղատնտեսության տեխնի-
կական ռեկոնստրուկցիան և կոծանդակի նրա ապրան-
քայնության անին։

Ահա թե ինչու XVI կուսամասըումարը հատկապես
 իրեց լաշին մասառնելի սննդամատակարարմանն սպասար
 կող թեկմէ արդյունաբերութեան ճյուղերի զարգացման
 անհրաժեշտութեանը: Համապատասխան ալը դիւրեկե
 տիվի, Համկ (բ) Կ Կենտկոմի և ԿԿՀ-ի ղեկտեմբերյան
 միացյալ պլէնումն ու կառավարութեանը 1931 թվի
 համար սննդարդյունաբերութեան արտադրանքի 57
 տոկոս աճ սահմանեցին:

Մենդարդյունաբերությունը տեխնիկական վերա-
կառուցման լայն ուղի յետ մտել: Արդյունաբերության
այդ ճյուղում կապիտալ ներդրումներն ընթացիկ տա-
րում կազմում են 588 միլիոն ռուբլի: Կառուցվում են
չաբարի, ձիթահան, պահածոների, մարդաբրնի, ներշ-
տա — մեղրահացի (крахмало-паточный) մի շարք
նոր գործարաններ: Ընթացիկ տարում սկսված և առա-
ջին յերկու ամերիկյան տիպի մոխ կոմբինատների կա-
ռուցումը (Մոսկվայում և Սեմիպալատինսկում): Ուրիշ
արդյունաբերական կենտրոններում մոսկին կոմբինատ-
ներ կառուցելու նախապատրաստական աշխատանքներ
են սկսվում (մասնավորապես Լենինգրադում և Դոնրա-
տում): Կառուցվում են նոր ավրաղացներ, սառցարան-
ներ, էլեկտատորներ: Լաշնորեն ծավալվում Ե ձկնաբ-

(16)

գլխավորաբար տեխնիկական ու տնտեսական հարցերի վերաբերյալ։ Այս բոլորն արդեն մոտակա տարիներում կապառազներին ֆեր մինչ այժմ հետամնաց կիսատնայնագործական անհարգությունները և նրան կղարձնի լայն մասնակցությունը պարենային մատակարարման ու գյուղատնտեսության սոցիալիստական վերակառուցման հղոր աղ-գակ։

Մինչ այժմ նշանակալից հաջողություններ ենք ձեռք բերել շափարի արդյունաբերության մեջ։ Ճակնդեղ ցանոց շրջանների կոլեկտիվացման հիման վրա չափարի արդյունաբերությունն անցնող տարում ավելի քան յերկու անգամ մեծացրեց չափարի արտադրությունը։ 1931 թվին չափարի արդյունաբերությունը 1930 թ. 17,7 միլիոն ցենտների դիմաց բաց կթողնի 26 միլիոն ցենտներ չափար։ Արդեն անցնող տարում չափարի արդյունաբերությունը 23 տոկոսով գերազանցել է մինչ պատերազմյան արտադրության միջին քանակը (1909—1914 թթ.), ըստ վորում պատերազմից առաջ աշխատում էին 235 գործարաններ, իսկ այժմ մոտ 180 գործարան։ Այս համեմատությունը ցույց է տալիս, թե հեղափոխության տարիներում տեխնիկական ինչքան է բարձրացել չափարի արդյունաբերությունը։ Շափար յեփելու սեզոնը նշանակալից չափով յերկարացվել է։ Բացի չափարի արտադրության սեզոնի յերկարացումից, միաժամանակ դարձանում է ճակնդեղի յորացումը, վորը հնարավորություն է տալիս վերացնելու չափարի արտադրության սեզոնականությունը։ Հնգամյակի վերջում շափարի գործարանում կաշխատեն ամբողջ տարին։

Հնգամյա պլանով յենթադրվում էր, վոր վերջին տարում չափարի արդյունաբերությունը 26 միլիոն ցենտներ չափար—չափարավաղ կարտադրի։ Շափարի արդյունաբերությունն արտադրանքի այդ քանակին արդեն հասնում է ընթացիկ տարում։ Այսպիսով չափարի արդյունաբերությունն իր հնգամյա պլանը կատարում է յերեք տարում։

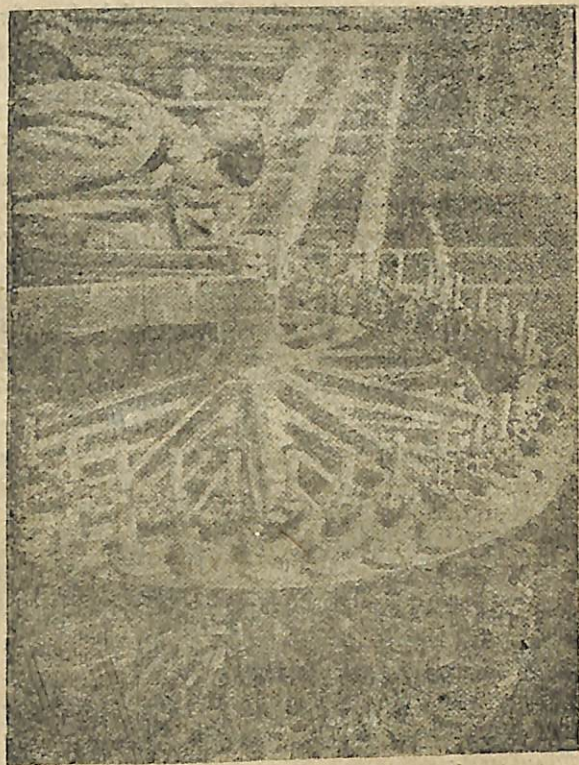
Հնգամյակը յերեք տարում կատարում է նաև սնունդ-արդյունաբերության մեկ ուրիշ կարևոր ճյուղը—պահածոների արդյունաբերությունը։ Հնգամյա պլանով ԺՏԳՆ-ի պահածոների ձեռնարկությունները 1932—33 թ. պետք է 650 միլիոն տուփ պահածո արտադրե-յին։ 1931 թ. այդ ձեռնարկությունները—Սայուդյուն-սերվի արդյունաբերությունը—պետք է 600 միլիոն տուփ պահածո արտադրեն։ Պահածոների ամբողջ արդյունաբերությունը, հաշված Սայուդյասոյի, Սա-յուդիրայի և կոոպերացիայի ձեռնարկությունները, 1931 թվին 955 միլիոն տուփ պահածո կարտադրեն, այսինքն՝ 2½ անգամ ավելի քան 1930 թվին։

Պահածոների արդյունաբերությունը միայն հեղա-փոխությունից հետո յե դարձել արդյունաբերական ար-տադրության խոշոր ճյուղերից մեկը։ Մինչպատերազ-մյան խուսափումում միայն կիսատնայնագործական գործարանիկներ կային, վորոնց ընդհանուր կարողու-թյունը 60 միլիոն տուփից յեր անցնում։ Այժմ պահա-ծոների արդյունաբերությունն ունի այնպիսի առան-ձին գործարաններ, վորոնցից յուրաքանչյուրի արտա-դրողականությունը գերազանցում է մինչպատերազ-մյան պահածոների ամբողջ արդյունաբերության ուժը։ Այսպես, ընթացիկ տարում Ղրիմսկայա ստանիցայում (Հյուսիսային կովկաս) յիովին գործի դգվող կոնսեր-վի կոմբինատը տարեկան 100 միլիոն տուփ պահածո արտադրելու ուժ ունի։

ԽՍՀՄ պահածոների արդյունաբերությունն արդեն հասել ու անցել է յեվրոպական բոլոր յերկրների պա-հածոների արդյունաբերությանը։ Ընթացիկ տարում պահածոների արդյունաբերության չափով ԽՍՀՄ-ն ՀԱՄՆ-ից հետո յերկրորդ տեղն է գրավում ամբողջ աշխարհում։

Այժմ նոր մտարդյունաբերություն է ստեղծվում։ Մենք արդեն հիշեցինք վերելում, վոր ընթացիկ տա-րում սկսվել է յերկու նոր մսի կոմբինատների կառու-րում սկսվել է յերկու նոր մսի կոմբինատների կառու-րում։ Մսի սոցիալիստական արդյունաբերության

Հայկական Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետության
Մշակույթի նախարարության հրատարակած, 1980 թ. փետրվարի 1-ին համարի 1-ին հրատարակած

այդ առաջին ձեռնարկութիւնները պետք է կարենք
դեր խաղան մօի սրբութեմի լուծման գործում:

«Մոսկվայում և Սեմիպալատինսկում յերկու խոշոր մօի
արդյունաբերութեան կոմբինատների կառուցման սկիզբը
պետք է ծառայի վորպէս բազա նոր մօի արդյունաբերութեան
ծափալմանը կորհրդային Միութեան մէջ»¹⁾

Մոսկվայի և Սեմիպալատինսկի մօի կոմբինատները
կլինեն ամբողջութեամբ մեքենայացված խոշոր ար-
դյունաբերական ձեռնարկութիւններ: Կոմբինատի ա-
ռանձին ցեխերը միմյանց կոնվեյերով միացված կլինեն
և ամբողջ արտադրական սրոցեսը, սկսած անասունը
մորթելուց և վերջացրած պատրաստի արտադրանքի
բաց թողնելովը, պետք է ընթանա անընդհատ հոսանքի
սկզբունքով: Վորպէսզի դադարի տանք նոր տիպի
մօի կոմբինատի մասին, բաժանանք և, որինսկի համար,
մատնանք, վոր Մոսկվայի կոմբինատը յուրաքանչյուր
հերթին 750 դուլի խոշոր յեղձյուրավոր անասուն և 2
հազար խոզ պետք է մշակի: Տարեկան մոտավորապէս
180 հազար տոնն արտադրանք պիտի տա: Կոմբինատը
պետք է 18 տարբեր ցեխեր ունենա և բացի մսից, յեր-
շիկից, պահածոներից, զանազան տեսակի անդատու
ճարպերից և ուրիշ տեսակի անդատու արտադրանք-
ներից, պետք է մեծ քանակութեամբ բաց թողնի տեխնի-
կական հումք (տեխնիկական ճարպ, յուղ, պարարտա-
նյութ, սոսնձի և վոսկորի արդյունաբերութեան համար
հումք, բժշկական կիսաֆարրիկատներ և այլն):

Մենքի արդյունաբերութեան կարեւորագոյն ճյու-
ղերից ամենահետամնացը ձեռքի արդյունաբերութիւնն
է: Միայն 1931 թ. զարնանացանի կամպանիայի հետ
հնարավոր կլինի արդյունաբերութեան այդ ճյուղի
հումքի բազայի զարդացման գործում բեկումն առաջ
բերել: Գյուղատնտեսութեան սոցիալիստական վերա-
կառուցման բացառիկ հաջողութիւնները ձեռնառ-

1) Համկ (Բ) Կ Կենտկոմի և ԿՎՀ-ի Դեկտեմբերյան պլենումի
վորոշումը Մատեղկոմատի ղեկուցման առթիվ:

կուլտուրաների շրջաններում, համատարած կուլեկտիվացման ավարտումն այնպիսի շրջաններում, ինչպիսի էլակո. Կովկասը, Ստորին Վոլգայի և Միջին Վոլգայի մարզերը և կուլեկտիվացման հուժկու տեմպը վուշ ցանող շրջաններում՝ թույլ են տալիս ընթացիկ տարում 1½ անգամ մեծացնելու ձիթատու կուլտուրաների ցանքի տարածությունը: Միայն թե նոր բերքն արդյունաբերությունը կստանա 4-րդ կվարտալում և միայն մասամբ 3-րդ կվարտալում:

Դրա համար ել, չնայած հումքի բազայի նման հոսիկու տնին, ընթացիկ տարում ձեթի արդյունաբերությունը հնարավորություն կունենա իր արտադրանքն ավելացնելու միայն 18 տոկոսով: Բայց 1932 թվից սկսած մենք կարող էլինենք բուսալուղի արտադրությունն այնպիսի չափերով ծավալելու, վոր լիովին կապահովի այդ կարեվոր սննդամթերքի պահանջը:

Բացի ձիթատու կուլտուրաների ցանքի ընդարձակումից և բերքատվության բարձրացումից, բացի ձիթատու բույսերի նոր տեսակների կիրառումից (սոյա, ղենադերչակ, կունջուծ, արախիս և այլն), ձեթի արդյունաբերության առաջ կանգնած է վայրի բանող հումքի ողտադործման հարցը:

Այդպիսի վայրի բանող կարեվորագույն հումքերից մեկը յեղեվնալնիդյուն է: ՈՍՀՄ-ում յեղենու անտառները 25 միլիոն հեկտար տարածություն են բռնում, Յեթե մենք մոտակա տարիներում կազմակերպված յեղենաարդյունաբերության համար ողտադործենք դուրահասանելի յեղենու անտառները 2½—3 միլիոն հեկտար տարածությամբ, ապա մենք կարող ենք ավելի քան կես միլիոն տոնն յեղեվնուց ձեթի արտադրության համար հումք ստանալ, և բացի դրանից, նշանակալից քանակությամբ հումք տալ հրուշագործական արդյունաբերությանը:

Յեղեվնու վրա գեո 1921 թվին Վլադիմիր Իլյին

ուշադրություն դարձրեց: Նրա դերեկտիվի համաձայն, իր ժամանակին հատուկ մարմին ստեղծվեց—Կեդրուպրոմ—վորն սկսեց յեղենու արդյունաբերության կազմակերպումը: Սակայն, այդ ժամանակվանից յեղեվնու պրոբլեմը մոռացվեց և միայն ընթացիկ տարում Վլադիմիր Իլյինի դերեկտիվն սկսում է իրականանալ զործնականում: Մատոցկոմատի վորոշումով Սիրիլում ստեղծվել է յեղեվնու ձիթահան տրեստ: Ընթացիկ տարում կկատուցվի յեղեվնուց ձեթ հանելու հատուկ գործարան: Ընթացիկ տարում 120 հազար տոնն յեղեվնու ընկուղ պետք է մթերվի:

Նշանակալից քանակությամբ ձեթի հումք կարող են տալ հաճարի անտառները Հյուսիսային Կովկասում և Անդրկովկասում: Անհրաժեշտ է նույնպես տեխնիկական և վորոշ դեպքերում ել սննդատու յուղ ստանալու համար ողտադործել վայրի խոտաբույսեր (վայրի կոտլատը—Սիրիլում, կուլթմարան—Միջին Ասիայում, նույնպես և շատ տարածված դժախտերը, ինչպես մուրախոտը): Ձեթ ստանալու համար անհրաժեշտ է ողտադործել սննդի արդյունաբերության մյուս ճյուղերի մնացորդները—յեղիպտացորենի ընձյուղները, խաղողի կորեկը, զանազան մրգերի կորեկները, դուռմի տերմը և այլն:

Այսպիսով նաև ձեթի արդյունաբերության մեջ մենք մեծ հնարավորություններ ունենք հումքի նոր տեսակներ ողտադործելու բնագավառում:

Ճարպային դժվարությունները հաղթահարելու համար խոշորագույն նշանակություն ունի նոր, միայն տեցյալ տարի կազմակերպված արդյունաբերական ճյուղը—Մարգարինի արդյունաբերությունը: Այդ ճյուղն աճում է բացառիկ բարձր տեմպերով, վորոշ խոշոր չափով դերադանցում են հնդամյա պլանի նախադրումները: 1930 թվին մեր մարգարինի գործարաններն արտադրել են միայն 6,3 հազար տոնն մարգարին: Ընթացիկ տարում մարգարինի արտադրություն

Ձր կկազմի 63,3 հազար տոնն— ամելով ավելի քան տասն անգամ:

1931 թվի առաջին կիսամյակում սննդի արդյունաբերություն մի շարք ճյուղերում պլանը թերակատարված է, չնայած սննդի արդյունաբերությունը մեծ աճ է ունեցել անցյալ տարվա համեմատությամբ: Սննդի արդյունաբերության արտադրանքն առաջին կիսամյակի ընթացքում աճել է 30 տոկոսով: Սննդի արդյունաբերության այնպիսի ճյուղ, վորպիսին պահածոների արդյունաբերությունն է, 42,7 տոկոս աճ է ունեցել անցյալ տարվա համեմատությամբ: Հրուշագործական արդյունաբերությունն արտադրանքն ավելացրել է ավելի քան յերկու անգամ, մակարոնինը—37 տոկ. և այլն: Այնուամենայնիվ, այդպիսի աճն անբավարար է: Դա չի համապատասխանում վոչ սննդի արդյունաբերության վերաբերմամբ աճող պահանջին և վոչ էլ այն հնարավորություններին, վոր մենք ունենք: Պահածոների արդյունաբերությունը կիսամյա պլանը գատարել է 57,6 տոկոսով, ձեթենը—88,3 տոկոսով, հրուշագործականը—93 տոկոսով: Անբավարար են նաև նապեղ հուլիսի և ոգոստոսի ցուցանիշները:

Սեպտեմբերը և հատկապես չորրորդ կվարտալը—սեղոնային սննդարդյունաբերության ամենածավալուն արտադրության ժամանակաշրջանն է: Այդ ժամանակաշրջանում նա կարող է և պարտավոր է լիովին լիկվիդացիայի յենթարկելու այդ ամթիվի հետամնացությունը և ամբողջությամբ կատարել, իսկ վորոշ ճյուղերում էլ գերակատարել իր տարեկան պլանը:

ՊԱՅՔԱՐ ՎՈՐԱԿԱՅԱՆ ՅՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐԻ ՅԵՎ ՏՆՏՀԱՇՎՈՐԿԻ ՀԱՄԱՐ

Քանակական առաջադրանքների հետ միասին թեթև արդյունաբերության առաջ կանգնած են բացառիկ կարեւորության խնդիրներ—պլանի վորակական ցուցանիշների կատարման ընտանալություն:

Համի (բ) կ կենտկոմի և ԿՎՀ-ի գեկտեմբերյան պլենումն ընդդեմ, վոր՝

«Նախագծված պլանի բոլոր մասերի և հատկապես նրա վորակական ցուցանիշների անպայման կատարման վրա (արդյունաբերության արտադրանքի ինքնարժեքի իջեցումը, չեղարարության արժեքի իջեցումը, աշխատանքի արտադրողականության բարձրացումը, բերքատվության բարձրացումը, արտադրանքի վորակի բարելավումը և այլն) պետք է ուղարկության և յեռանդի մաքսիմումը կենտրոնացվի»:

Թեթև արդյունաբերության մեջ ինքնարժեքի իջեցումը հատկապես շատ կարեւոր ժողովրդատնտեսական խնդիր է հանդիսանում: Անհրաժեշտ է հիշել, վոր թեթև արդյունաբերությունն ինքնարժեքի իջեցման միջոցով սոցիալիստական կուտակման այնպիսի չափ պետք է ապահովի, վորը հարկավոր է վոչ միայն հենց իր՝ թեթև արդյունաբերության կապիտալ չեղարարության պլանների կատարման համար, այլև իր կապիտալ շինարարության նախագծված տնտեսիկ ապահովման համար: Այսպիսով թեթև արդյունաբերության մեջ ինքնարժեքի իջեցման պլանի կատարումից կախված կլինի ամբողջ Ֆինսպանը, անհնար է իրականացնել նախատեսված տնտեսական պլանը ժողովրդական տնտեսության բոլոր ճյուղերում»¹⁾:

Ընթացիկ տարում ԺՏԳԽ-ի յենթակա թեթև արդյունաբերությունն ինքնարժեքը պետք է իջեցնի 5,5 տոկ.: Բացի դրանից Մատթողկոմատի սննդարդյունաբերությունն ինքնարժեքը պետք է իջեցնի 11 տոկոսով: Այդ առաջադրանքի կատարման համար մոբիլիզացիայի պետք է յենթարկվեն բոլոր ուժերը:

Ձնայած առանձին ճյուղերում հումքի պակասու-

1) Համի(բ) կ կենտկոմի ԿՎՀ-ի գեկտեմբերյան միացյալ պլենումի բանաձեք «1931 թ. ժողովրդական տնտեսության պլանի մասին»:

Լակինի անվան փաբրիկայում (Սոբիմսկի շրջան)
 ստացված է փունկցիոնակա: Նկարում—բանվորուհուն
 ավարեցնում են փունկցիոնակ մեքուդով աշխատելը:

Թյան, նորից թեթև արդյունաբերությունն ինքնարժեքի իջեցման նախատեսված պլանը կատարելու համար բավարար ռեզերվներ ունի: Որինակի համար բավական է ասել, վոր մի շարք բամբակեղենի Ֆաբրիկաների, մասնավորապես Լակինի անվան Փաբրիկայի, աշխատանքի կազմակերպության ֆունկցիոնակ մեթոդին (ֆունկցիոնակա) անցնելը հսկայական էֆեկտ է տալիս արտադրողականության բարձրացման տեսակետից:

Ֆունկցիոնակայի եյությունը կայանում է նրանում, վոր հիմնական լանվորների աշխատանքը բաժանվում է առանձին ուղեբացիաների և այդ ուղեբացիաների (ֆունկցիաների) կատարումը հանձնարարվում է առանձին բանվոր-ֆունկցիոներներին: Ֆունկցիոնակայան բարձրացնում է աշխատանքի արտադրողականությունը, բարելավում է ձեռնարկության աշխատանքի ամբողջ կազմակերպությունը, բարձրացնում է արտադրանքի վորակը: Աշխատանքի կենտրոնական ինստիտուտի (ИИТ - ԱԿԻ) հաշվառումով՝ 70 տեքստիլ Փաբրիկաների ֆունկցիոնակային անցնելը՝ տարեկան վոչ պակաս քան 30 միլ. ուղբլու խնայողություն կտա:

Միայն թե ֆունկցիոնակայի կիրառման դեպքում արտակարգ շտապողականությունն անթույլատրելի չէ: Ֆունկցիոնակային անցնելը պետք է ուշադիր կերպով նախապատրաստվի: Նրա դերը պետք է պարզ լինի յուրաքանչյուր բանվորին: Պետք է մեքենաների սպառարկման հարցում խուսափել դիմադրկությունից: Մի շարք տեքստիլ Փաբրիկաներում դիմադրկությունը սխալ կազմակերպված ֆունկցիոնակայի ուղեկիցն է: Դիմադրկության և աշխատավարձի հավասարեցման դեմ պետք է համառ պայքար մղել:

Ինքնարժեքի իջեցման առաջադրանքների անպայմանորեն կատարման հետ միասին անհրաժեշտ է վճարելու քեկումն առաջացնել նաև արտադրանքի վորակի բնագավառում:

Արտադրանքի վորակի բարելավման համար պայ-

քարելու մասին կուսակցությունը պարզորոշ դիրքեկալի է տվել:

Կուսակցության XVI համագումարը գտել է, Վոր՝

«Արտադրանքի վերակի նկատմամբ պետք է օգնական տնտեսական մարմինների վոչ պակաս պատասխանատվություն, քան քանակական առաջադրանքների թերակատարման համար. ըստ վորում մասնաշաղկապի գործածության արտադրանքի հիմնական հյուղերի արդիւնաւանք կազմելիս պետք է նախատեսվեն տվյալ արտադրանքի վորակական ցուցանիշները»¹⁾:

Այսպիսով արտադրանքի վորակի բարձրացումը և մասնավորապես թեթեւ արդյունաբերության արտադրանքի բարձրացումը, կարեւորագույն քաղաքական խնդիր է հանդիսանում: Պայքարել արտադրանքի վորակի բարձրացման համար, պայքարել թեթեւ արդյունաբերության մեջ բրակի դեմ, չնշանակում է միաժամանակ պայքարել բանատնտեսական օրենքների մեծացման համար, նրա վորակի բարելավման համար: Հարկավոր է բայլլելիորեն յուրացնել, Վոր «գաւակարդային թշնամին—կուլտին ու նրա ձայնակիցները—վործում են գործվածքի յուրաքանչյուր վատորակ մետրն իրենց հակահեղափոխական ազդեցութեամբ արգումենտ դարձնել»²⁾:

Հատկապես կարևոր է արտադրանքի վորակի բարձրացումը սննդամթերք արտադրող սննդա-արդյունաբերության մեջ:

Պլանի, նրա քանակական և հատկապես վորակական ցուցանիշների կատարման կարևորագույն աղբակներին մեկը հանդիսանում է տնտեսաշարկի կիրառումն արդյունաբերական ապարատի բոլոր ողակներում: Տնտեսաշարկը տնտեսական չահադրդությունն ստեղ-

ծելով ձեռնարկության մեջ, ցելում, բրիզադում—ոժանդակում է ծրագրի կատարմանը, ինքնարժեքի իջեցմանը, պակասեցնում է բրակը և բարձրացնում է արտադրանքի վորակը: Հետեւորականորեն անցկացվող տնտեսաշարկը պետք է հարվածի այն շրայլությանը, վորը դեռեւս դոյություն ունի թեթեւ արդյունաբերության ձեռնարկություններում՝ հումքի ողաագործման քնադավաւում: Դրանով իսկ արդիւնաւանք կատարման հաւալ տնտեսաշարկը կտա լրացուցիչ հումքային ռեսուրսներ:

Ձեռնարկության տնտեսաշարկն անհնար է, տոնց ցելները տնտեսաշարկի անցկացնելու: Միայն այդ դեպքում իսկական հնարավորություններ կստեղծվեն ուղբի առ ուղբի ստուղելու ամրող ձեռնարկության տրնտեսությունը: Դրա հետ միասին իրական խորացրած տնտեսաշարկ, սոցիալիստական ձեռնարկության իսկական տնտեսաշարկ, հնարավոր է միայն այն դեպքում, յեթե նա ամրացված է ներքելից յեկող տրնտեսաշարկային շարժումով, յեթե տնտեսաշարկային ցելում աշխատելու յեն տնտեսաշարկային բրիզադներ:

Լենինգրադի բանվորներ՝ ընկ. ընկ. Կապիովի (Լենինի անվան գործարան) և Նիկոլայեվի (Բալթիական գործարան) նախաձեռնությամբ սողծվեցին առաջին տնտեսաշարկային հարվածային բրիզադները: Այժմ հարվածային բրիզադներն տնտեսաշարկին անցնելու շարժումը լայն չափեր է ընդունել: Տնտեսաշարկային բրիզադները Լենինգրադի, Մոսկվայի, Սարկովի և ԽՍՀՄ ուրիշ քաղաքների ձեռնարկություններում փայլուն կերպով քննություն բունեցին: Նրանք տալիս են իրենց քանակական առաջադրանքների կատարումն ու դեռակատարումը, բարձրացնում են արտադրանքի վորակը, իջեցնում են բրակը, պակասեցնում են հումքի, նյութեղների, գործիքների գործածությունը (դրանով ել իջեցնում են ինքնարժեքը): Այսպիսով տնտեսաշարկային բրիզադը հարվածային բրիզադի բարձրագույն տոտիճանն է, վորի մեջ քանակական և վորակական

¹⁾ Համգ(բ)ի 16-րդ համագումարի բանակը «Արդյունաբերության հեղամայ պլանի կատարման մասին»:

²⁾ Տրոյեգորկայի բանվորների և բանվորուհիների 1931 թ. հուլիսի 29-ի դիմումից:

ցուցանիչների կատարումը կոնկրետ կերպով ձեռնարկելով և, վորի մեջ բանվոր-հարվածայինների ենտուղիղումը համատեղվում է խնայողական վերաբերմունքին դեպի արտադրությունը և իրենց պարտավորությունների կատարման նյութական շահագրգռվածությունը:

Տնտհաշվարկային բրիգադներ դոյություն ունեն վոչ միայն ծանր արդյունաբերության առաջավոր ձեռնարկություններում: Թեթև արդյունաբերության մեջ շարժ գործարաններ ու ֆաբրիկաներ նույնպես իրենց լավագույն տնտհաշվարկային բրիգադներն ունեն, վորոնք, չնայած իրենց կարճատև դոյության, արդեն փայլուն որինակներ են տվել: Որինակի համար այդպիսի բրիգադներ կան «Կրասնի Կաուչուկ»-ում, Զեմլյակայի անվան կաշեգործարանում, «Կրասնի Ուտյար» հրուշագործական ֆաբրիկայում և միջանի ուրիշ ձեռնարկություններում: Հարկավոր է լայն ծավալել տնտրիգադային շարժումը թեթև արդյունաբերության ձեռնարկություններում:

Տնտհաշվարկային բրիգադների նշանակության պորտուենիստական թերադնահատմանը, վորը դեռ շատ ձեռնարկություններում հանդես են բերում տնտեսական և պրոֆմիութենական կազմակերպությունները, վերջ պետք է դնել: Հարկավոր է հաստատապես պարզել, վոր տնտհաշվարկային բրիգադները—դա հենց իրենց բանվորական մասսաների կողմից առաջադրված կոնկրետ ձևն է, սոցիալիստական տնտհաշվարկի, տնտեսությունը ուղղելով ստուգելու մասին կուսակցության տված դիրեկտիվների հետևողական իրականացման:

Տնտհաշվարկի կիրառումը ձեռնարկության պրակտիկայում անհրաժեշտ է միաձուլել տեխնիկայի տիրապետման խնդիրների իրականացման հետ: Տեխնիկական դեկավարություն ամրացումը, լայն մասսաների պայքարը տեխնիկային տիրապետելու համար, տնտեսությունը ստուգումը ուղղելով—ահա ընթացիկ տարվա պլանի կատարման և թեթև արդյունաբերության հե-

ռադա դարգացման հիմքը: Տնտհաշվարկ, դասարան տեխնիկայի տիրապետումն, սոցմրցակցություն և հարվածայնության դարգացումը, նրան բարձր աստիճանի վրա դնելը (տնտհաշվարկային բրիգադներ, հանդիպական արդիինպլան), ներգործաբանային պլանավորման բարելավումը—այս բոլորը պետք է լիկվիդացիայի յանթարկեն արդիինպլանից յետ մնալը, վորը մենք ունեցել ենք թեթև արդյունաբերության մեջ 1931 թ. առաջին կիսամյակում:

Պլանի թերակատարումը բացատրվում է վոչ միայն հումքային դժվարություններով, այլ գլխավորապես ներքին, արդյունաբերությունից կախում ունեցող պատճառներով:

Նոր պայմաններում, համատարած կոլեկտիվացման և գործադրկության լիկվիդացիայի պայմաններում, աշխատելը, ինչպես ծանր արդյունաբերությունից, նույնպես և թեթև արդյունաբերության տնտեսական վարներից պահանջում է «նոր ձեվով աշխատել» (Ստալին):

Շատ ձեռնարկություններում, հատկապես բամբակեղենի արդյունաբերության մեջ, մսծ է բանուծի հոսունությունը: Աշխատանքի կազմակերպման հարցերին բավարար ուշադրություն չի դարձվում: Վորպես հետեվանք աշխատանքի անբավարար կազմակերպման և հատկապես դիմադրկության, աճում են սարքավորումների կանգառումները:

Դիմադրկությունը և աշխատավարձի հավասարեցումը—ձեղքվածքների ամենալուրջ պատճառներ են թեթև արդյունաբերության մեջ: Այսպես, տեքստիլ արդյունաբերության մեջ վորակյալ բանվորների աշխատավարձը կարգից կարգ (от нормы к разряду) աճում է ավելի դանդաղ, քան անվորակ բանվորներինը: Վերջին ժամանակներս դրա պատճառով տեքստիլ արդյունաբերությունից բանվորները չվում են դեպի մյուս ճյուղերը (մատնավորապես դեպի մեքենաշինություն):

Հ. . . Վերացնել դիմադրելությունը, բարենվաճել աշխատանքի կազմակերպությունը, ձեռնարկություններում ճիշտ դասավորել բանուժը—այս և խնդիրը»¹⁾

Յերկրորդ կիսամյակում թեթև արդյունաբերություն հումքով բեռնվածությունը նշանակալից չափով կրթարձանա: Աճում է տեքստիլ արդյունաբերության մատակարարումը հումքով: Ռետինի արդյունաբերությունը հնարավորություն է ստանում մեծ չափով ավելացնելու նախնական սլանները:

Աճում են նույնպես սննդարդյունաբերության հումքային հնարավորությունները:

Այս բոլոր բարենպաստ պայմանները թեթև արդյունաբերությունը թույլ են տալիս արդեն իսկ մոտակա ամիսներում վճռական բեկումն առաջ բերել: Թեթև արդյունաբերությունը պետք է առաջ շարժվի և իսկական բայելիկյան աշխատանք ծավալի 1931 թ. սլանը կատարելու և գերակատարելու համար:

Աշխատավարձի հավասարեցման լիկվիդացիան, աշխատավարձի վերակառուցումը ղլխավորող պրոֆեսորների քաջալերման հիման վրա և վորակավորման բարձրացումը, աշխատանքի կազմակերպման բարենվաճումը, բանուժի կազմակերպված հավաքը, կոլտնտեսությունների և կոլտնտեսականների հետ դաշնագրեր կնքելու կարգով, իրական պայքար դիմադրելություն դեմ, աշխատանքի մեքենայացումը, տնտեսավարկի ուժեղացումը, սոցիալականության և հարվածայնություն վերելքը—ահա մարտական խնդիրների կատարման միջոցը—հեղափոխական տեմպերով առաջ շարժելու թեթև արդյունաբերությունը:

Պլանի կատարման կարեւորագույն պայմանը կուլակցակամ և պրոֆմիտրենակամ աշխատանքների վերակառուցումն է ձեռնարկություններում: Գործարանային և ֆաբրիկային կուակազմակերպություններն

ընկ. Ստալինի դիրեկտիվները հիման վրա պետք է մեծ մասսայական աշխատանք ծավալեն, պետք է բանվորական ակտիվության նոր ավելի բարձրացնեն: Հարկավոր է ստորին ամուր ողակ ստեղծել: Հերթափոխություն, բրիգադ, ադրեզատ—այստեղ պետք է կենտրոնացվի կուակցական և պրոֆմիտրենական աշխատանքի ուղղությունը: Կուսմարմինների վերընտրություն կամպանիան մի շարք ձեռնարկություններում առաջ է բերում մասսաների արտադրական նախաձեռնություն մորելիզացիան: Այդ վերելքը պետք է ամրացնել և զարգացնել:

Հարկավոր է նույնպես հիշել, վոր բանվորության կուլտ—կենցաղային սպասարկման ուժեղացումը—պլանի համար միջոց պայքարի լրջագույն տարրերից մեկն է: Այդ բնագավառում խոշոր նշանակություն ունի կոոպերացիայի աշխատանքների վերակառուցումը: Բանվոր հասարակականության խնդիրը կայանում է նրանում, վոր նա ոգնի կոոպերացիային՝ կատարելու Համկ(բ)Կ կենտկոմի, Ժողկոմխորհի և Յենտրոսայուզի դիրեկտիվները, վորպեսզի կոոպերացիան հնգամյակի յերրորդ վճռական տարվա սլանի կատարման հզոր ազդակ դառնա:

Անհրաժեշտ է հատուկ ուղղություն կենտրոնացնել հասարակական սննդի բարենվաճման վրա: Հարկավոր բարձրության վրա դնել «սնունդի ցիխը»—նշանավոր բարձրության վրա դնել «սնունդի ցիխը»—նշանավոր բանուժի հոսունություն դեմ միջոց պայքարի և աշխատանքի ուղիղ կազմակերպման պայքարի անհրաժեշտ պայմաններից մեկը: Հասարակական սնունդը հնարավորություն է տալիս արտադրության մեջ քաշելու բանվորի ընտանիքի անդամներին, մի բան, վորը գործադրությունների լիկվիդացիայի և կադրերի պակասության հետ կապված՝ նշանակալից դեր պիտի խաղա ձեռնարկությունները բանուժով ապահովելու գործում:

«Յերկրի խրուստրիալիցացիան և խոշոր համայնացված տնտեսության անցնելը տրանսիում են հասարակական սնունդի

¹⁾ Ստալին. «Նոր պայմաններ—տնտեսական շինարարության նոր խնդիրներ»:

այնպիսի դրույթը, վորը բանվորական լայն մասսաներին, ծառայողներին և նրանց ընտանիքի անդամներին գործնականում հնարավորություն տա լիովին ոգտվելու հասարակական սնունդի ծառայություններից»¹⁾)

Ահա թե ինչու կուսակցությունն Կենտկոմը պահանջում է, վոր այդ բնադավառի վրա կուսակցական, կոմյունիստական, պրոֆմիլիթենական և տնտեսական կադմակերպությունների ստեղծումը ուղարկվի յուր կենտրոնացվի:

«Յուրաքանչյուր բանվոր, յուրաքանչյուր կուսանդամ և կոմյունիստական, և առաջին հերթին բոլոր նրանք, ովքեր աշխատում են հասարակական սնունդի ձեռնարկություններում, պարտավոր են գործնականում ապահովելու հաջող պայքար հասարակական սնունդի բոլոր պակասությունների դեմ և դարձնել այն կարևորագույն ողակ բանվոր դասակարգի հենցադի բարելավման աշխատանքներում»²⁾

ՀՆԳԱՄՅԱԿԸ ՁՈՐՍ ՏԱՐՈՒՄ

Կասկած չկա, վոր թեթև արդյունաբերության բոլոր բանվորները, ինժեներա-տեխնիկական աշխատակիցները և բոլոր կադմակերպությունները կկատարեն իրենց պարտքը յերկրի առաջ և կուսակցության գլխավոր դժի հիման վրա վճռական հաղթանակներ ձեռք կբերեն հնգամյակի յերրորդ վճռական տարվա պլանի համար մղվող պայքարում: Լիկվիդացիայի յենթարկելով վնասարարության հետեվանքները, ծավալելով սոցիալիստական մրցակցության նոր ձևերը, պայքարելով տնտեսաշարի համար, թեթև արդյունաբերությունը կկատարի իր առաջ դրված խնդիրը—1931 թվին արտադրանքը 28,8 տոկոսով ավելացնելը:

¹⁾ Համկ (բ) և Կենտկոմի 1931 թ. ոգտտոսի 19-ի վորոշումը «Հասարակական սնունդի բարելավման միջոցների մասին»:

²⁾ Նույն տեղ:

Պետական արդյունաբերության տարեկան աճի 28,8 տոկոս, իսկ տնայնագործական—կոոպերատիվային—30 տոկոս—այսպես են 1931 թ. ցուցանիշները, վորոնց կատարման համար պետք է համառ պայքար մղել: Յեվ վոչ մի կապիտալիստական յերկրում, ինչպիսի պայմաններ ել լինեն, հնարավոր չէ թեթև արդյունաբերության զարգացման նման տեմպ: Այն ժամանակ, յերրամեններե կապիտալիստական յերկրներում թեթև արդյունաբերությունը, ինչպես նաև ամբողջ համաշխարհային տնտեսությունը, տառապում է խստագույն տընտեսական կրիզիսի ճիւղաններում, յերբ վորպես հետեվանք լայն մասսաների աղքատացման, անդլիական, ամերիկյան, գերմանական, յեհական տեքստիլ և կոշիկի ֆաբրիկաները կրճատում են արտադրությունը և փողոց են չարտում տասնյակ ու հարյուրավոր հազար անգործների, թորհուրդների Յերկրում ամբողջ ժողովրդական տնտեսության աննախընթաց վերելք է տեղի ունենում և հաղթական պայքար է մղվում հնգամյակը չորս տարում կատարելու համար:

Այդպիսի տեմպեր հնարավոր չեն լինի մեղանում, յեթե մենք, ինչպես այդ յենթադրում էյին ալ ոպորտունիստները, հրաժարվեյինք ինդուստրացման և համատարած կոլեկտիվացման ջաղաքականությունից: Այդպիսի տեմպեր չեն լինի մեղ մոտ նույնպես և այն դեպքում, յեթե մենք լսեյինք տրոցկիստներին և անցնեյինք յերկրի կապիտալիստական ելեմենտների դեմ ծավալուն հարձակման 1926—27 թվերին, յերբ դեռ այդպիսի հարձակման համար բավարար բազա չկար հանձին խորհանտեսությունների և կոլտնտեսությունների:

Հակահեղափոխական տրոցկիզմի տապալումը, պայքար ընդդեմ ալ ոպորտունիզմի, վորպես գլխավոր վտանգի, պայքար կուսակցության դժի «ձախ» աղավաղումների դեմ—ապահովեյին հաղթանակը համատարած կոլեկտիվացման և ինդուստրացման ֆրոնտում և

դրանով ուժեղ բնդա նախապատրաստեցին թեթեւ արդյունաբերութեան ծավալման համար:

Կուսակցութեան գլխավոր գծի անշեղ իրականացումը հնարավորութիւն կտա հնգամյակի չորրորդ յեղրափակման տարում ել ավելի բարձրացնել թեթեւ արդյունաբերութեան աճի տեմպերը:

Եւրեւրոպայի տեխնիկական կուլտուրաների ցանքի պլանները գերակատարումը (բամբակ, վուշ, անկոնեղ և այլն) բերքատուութեան բարձրացման և բերքահամարի ճիշտ կազմակերպման համար բայելելի կյան պայքարի պայմաններում նոր բազա կտա նրա հետագա զարգացման համար:

Թեթեւ արդյունաբերութեան մի շարք ճյուղեր արդեն ընթացիկ տարում լիովին կատարում են իրենց հընգամյակը (շաքարի, պահածոների, մախողկայի, հրուշագործական, նշտրա-մեղրահացի, կոշիկի, տրիկոտաժի, կարի, լուցկու, աղի և միջանի ուրիշ ճյուղեր): Միայն թե կան նշանակալից քանակութեամբ ճյուղեր, վորոնք հետ են մնում հնգամյա պլանի առաջադրանքներից:

Համատարած կուլեկտիվացման ավարտումը հիմնականում մի շարք հացահատիկային վճռական շրջաններում դեռ 1931 թվին, կուլեկտիվացման բացառիկ հոսիկու տեմպերը տեխնիկական կուլտուրաների շրջաններում (շրջանների մեծ մասն արդեն գերակատարել և համկ (բ) Կ Կենտկոմի և ԿՎՀ-ի ղեկավարներին միացյալ պլանումի առաջադրանքները և այն, վոր ճակնդեղի ու բամբակի շրջաններում կուլեկտիվացումը հիմնականում կավարտվի 1932 թ) — այս բոլորը հնարավորութիւն են ստեղծում, վոր թեթեւ արդյունաբերութեան, ԽՍՀՄ-ի ամբողջ ժողովրդական տնտեսութեան հետ միասին, իր հնգամյակը կատարի չորս տարում:

«Գոյութիւն ունին վորոշ մերձկուսակցական քաղքենիներ, վորոնք հավատացնում են, թե մեր արտադրական ծրագիրն անիրական է և անգործադրելի: Դա նման է Շչեդ-

բենի հիմաստադրւյն խարճուկերին», վորոնք միշտ պատրաստ են իրենց շուրջն «անմտութեան դատարկութեան» սիւնու: Իրական է, արդյոք, մեր արտադրական ծրագիրը: Անպայման, այո: Նա իրական է թեկուզ և նրա համար, վոր մենք մեր առջև ունենք նրա իրականացման բոլոր անհրաժեշտ պայմանները: Նա իրական է թեկուզ և նրա համար, վոր նրա կատարումն այժմ կախված է բացառապէս մեզանից, մեղ մոտ դանված հարուստ հնարավորութիւններն ուղտադրծելու մեր կարողութիւնից և ցանկութիւնից: Այս ինչով բացատրել այն փաստը, վոր արտադրութեան մի շարք ձեռնարկութիւններ ու ճյուղեր արդեն գերակատարել են պլանը: Հիմարութիւն կլինեք մտածել, վոր արտադրական պլանը հանգում է թվերի և առաջադրանքների թվարկմամբ: Իրականութեան մեջ արտադրական պլանը մի լիւրջագործ մարդկանց կենդանի և պրակտիկ դրոճունելութիւնն է: Մեր արտադրական պլանի ռեալութիւնը — դա նոր կյանք կերտող միլիոնավոր աշխատավորներն են: Մեր ծրագրի ռեալութիւնը — դա կենդանի մարդիկն են, դա մե՛նք ենք ձեզ հետ, աշխատելու մեր կա՛մքը, մե՛ր պատրաստակամութիւնը նոր ձեռք աշխատելու, պլանը կատարելու մեր վճռականութիւնը: Կա՞, արդյոք, մեղ մոտ այդ վճռականութիւնը: Այո՛, կա: Նշանակում է, մեր արտադրական ծրագիրը կարող է և պետք է իրականացվի»¹⁾

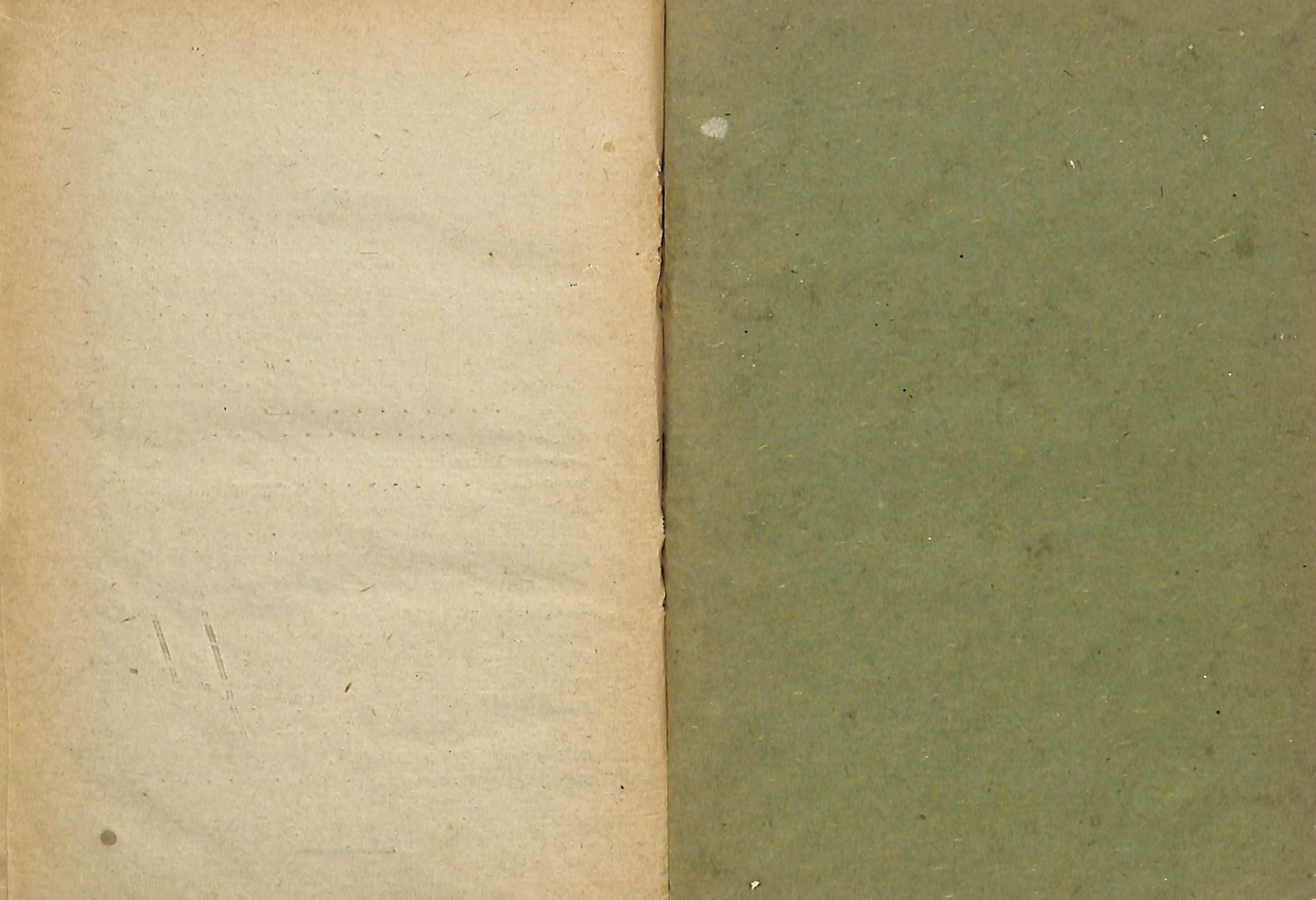
Մենք թելակոխել ենք սոցիալիզմի շրջանը: Ընթացիկ տարում մենք ավարտում ենք սոցիալիստական երկրորդ փուլի ֆունդամենտի կոռուցումը ԽՍՀՄ-ում: Ընթացիկ տարնամյակում մենք պետք է հասնենք և անցնենք առաջավոր կապիտալիստական յերկրներին տեխնիկա-տնտեսական տեսակետից: Այդ խնդիրն ամենից առաջ պահանջում է ծանր ինդուստրիայի առաւելաբար զարգացումը: Մետաղ, քարածուխ, մեքենայինութիւն, քիմիա, Սրկեղում նոր քարածխա-մետալուրգիական բազայի ստեղծումը, ելեկտրիֆիկացիա-աւհա

1) ՍՍՍՀԻՆ. — «Նոր պայմաններ — տնտեսական շինարարութեան նոր խնդիրներ»

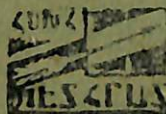
այն վճռական ողակները, վորոնք կապահովեն մեր հաղ-
թանակը: Բայց դրա հետ միասին, ծանր ինդուստրիայի
նվաճումների հիման վրա, մենք արադուլթյամբ առաջ
կշարժենք թեթև ինդուստրիան:

ԲՈՎԱՆՈՒԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Աղյուսակի շինարարությունը ԽՍՀՄ-ում և աշխատավորու- թյան բարեկեցության ամր	62
Ծանր և թեթև արդյունաբերությունը	3
Ծանր արդյունաբերությունը թեթևի վերելքի շնորհիվ	6
Ծանր արդյունաբերության ղեկավար դերը հումքի անկա- խության համար մղվող պայքարում	9
Պայքար աջ թեքման դեմ և թեթև արդյունաբերության զար- գացումը	15
Մեր հաջողությունները հումքի ֆրոնտում	16
Բամբակ	19
Վուշ և կանեփ	20
Նոր տեքստիլային կուլտուրաներ	21
Սննդի հումք	22
Մեքենայացումը կարեվորագույն խնդիրն է	24
Պայքար հումքի նոր տեսակների համար	26
Արագ լիկվիդացիայի յենթարկել վնասարարության հետևանքները	34
Թեթև արդյունաբերությունը վերելքի և ապրում	41
1931 թ. թեթև արդյունաբերության տեղերի տեման տարին է	41
Տեքստիլ	45
Կուշիկ	52
Ռեզին	57
Ոճառ	61
Սննդի արդյունաբերություն	64
Պայքար վորակական ցուցանիշների և տնտեսաշարժի համար	72
Հեղափոխության շնորհ տարում	82

ՀԻՆԸ 30 ԿՈՊ. (20% Դ.)

Ա. ГРЕЙШМАН

ЛИЦОМ К ЛЕГКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

Госиздат ССР Армении
Эривань—1932

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0203609

31 941